

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

**Poradenství pro oběti trestné činnosti v rámci
Probační a mediační služby ČR Jihočeského
soudního kraje**

Diplomová práce

Autor: Bc. Barbora Turková
Studijní program: N6731 Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální práce
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: PhDr. Daniela Květenská, Ph.D.

Hradec Králové, 2018

Zadání diplomové práce

Autor: Barbora Turková

Studium: U16088

Studijní program: N6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce

Název diplomové práce: **Poradenství pro oběti trestné činnosti v rámci Probační a mediační služby ČR Jihočeského soudního kraje**

Název diplomové práce AJ: Consulting for victims of a crime within Probation and Mediation Service of Czech republic in Southczech judicial region

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Teoretickou část diplomové práce zaměřím na pojmenování termínů obětí trestné činnosti, poradenství, Probační a mediační služba ČR. Výzkumná část bude tvořena pomocí kvalitativního výzkumu, polostrukturovanými rozhovory s pracovníky Probační a mediační služby v rámci Jihočeského soudního kraje.

ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2. ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2. MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois, ed. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7. VELIKOVSKÁ, Martina. Psychologie obětí trestných činů: proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevence a vyrovnávání se s viktimizací, reálné případy z policejní praxe. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4849-8. MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0.

Garantující pracoviště: Ústav sociální práce,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Daniela Květenská, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 27.4.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 20. 7. 2018

.....

Barbora Turková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda chtěla poděkovat paní PhDr. Daniela Květenská, Ph.D. za její odborné vedení, cenné rady a trpělivost při vypracovávání diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat zaměstnancům Probační a mediační služby ČR Pelhřimov, Tábor, Jindřichův Hradec, Písek a České Budějovice, kteří mi věnovali svůj čas a poskytli mi cenné informace při vypracovávání výzkumné části.

Poradenství pro oběti trestné činnosti v rámci Probační a mediační služby ČR Jihočeského soudního kraje

Anotace

TURKOVÁ, Barbora. *Poradenství pro oběti trestné činnosti v rámci Probační a mediační služby ČR Jihočeského soudního kraje*. Hradec Králové, 2018. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové. Vedoucí práce PhDr. Daniela Květenská, Ph.D.

Diplomová práce se zabývá problematikou poradenství pro oběti trestné činnosti, je zaměřena na poradenství ve státní organizaci Probační a mediační služba Jihočeského soudního kraje. Práce obsahuje vymezení pojmů obětí trestné činnosti, poradenství a také samotné vymezení organizace Probační a mediační služba ČR. Hlavní část diplomové práce je zaměřena na práci se samotnou obětí, její možnosti, kam se může ve své nepříznivé situaci obrátit.

Součástí diplomové práce je kvalitativní výzkum, který se zabývá názory pracovníků Probační a mediační služby ČR na pojem obětí trestné činnosti a práci s touto osobu v jejich instituci, v rámci Jihočeského soudního kraje. Kvalitativní výzkum byl realizován formou polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky vybraných středisek Probační a mediační služby Jihočeského soudního kraje.

Klíčová slova

Poradenství, obětí trestné činnosti, Probační a mediační služba ČR

Counselling for victims of crime within the Probation and Mediation Service of Czech republic of the South bohemian judicial region

Annotation

TURKOVÁ, Barbora. *Counselling for victims of crime within Probation and Mediation Service of CZE of the South bohemian judicial region*. Hradec Králové, 2018. The Diploma thesis. University of Hradec Králové. Leader of the thesis PhDr. Daniela Květenská, PhD.

The pursue of the Diploma thesis is the problem of counselling for victims of crime, it is focused on counselling in the state organization Probation and Mediation Service of South bohemian region. The thesis consists of delimitation of the terms victims of crime, counselling and the very delimitation of organization Probation and Mediation Service of CZE. The main part of the Diploma thesis is focused on the work with the very victim, its options and where it can submit complaints in its harsh situation.

Part of the Diploma thesis is qualitative research, which is focused on the opinions of employees of the Probation and Mediation Services of CZE on the term victim of crime and work with this person in Service institutions within South bohemian region. Qualitative research has been applied in form of half-structured interview with employees of selected centres of Probation and Mediation Service of South bohemian region.

Key Words:

Counselling, victim of crime, the Probation and Mediation Service of CZE

Obsah

Úvod	10
1 Oběť trestného činu v kontextu sociální práce	12
1.1 Oběť vs. poškozený trestného činu	12
1.1.1 Poškozený	12
1.1.2 Oběť	13
1.1.3 Porovnání pojmů „poškozený“ a „oběť“	14
1.2 Vývoj legislativního ukotvení oběti.....	14
1.2.1 Novela zákona o obětech trestných činů, provedena zákonem č. 56/2017 sb. 18	
1.3 Práva obětí trestného činu, vývoj a legislativní ukotvení	21
1.3.1 Postavení oběti	25
2 Formy pomoci oběti trestného činu.....	27
2.1 Laická pomoc.....	27
2.2 Odborná pomoc.....	27
2.3 Sociální poradenství.....	29
2.4 Poradenství v širším a užším slova smyslu.....	30
2.5 Poradenský proces při práci s oběťmi.....	32
2.5.1 Rámec pomoci obětem v poradenském procesu	33
2.6 Subjekty poskytující pomoc obětem.....	33
2.6.1 Neziskové organizace poskytující pomoc oběti.....	34
2.6.2 Registr poskytovatelů pomoci obětem trestných činů	36
3 Probační a mediační služba ČR.....	38
3.1 Organizace jménem Probační a mediační služba	38
3.2 Činnosti Probační a mediační služby ČR	40
3.3 Práce s obětí trestné činnosti v rámci Probační a mediační služby ČR.....	41
3.3.1 Možnosti práce PMS ČR s oběťmi trestných činů.....	41
3.3.2 Probační program „Proč zrovna já II“	42
4 Výzkumná část	45
4.1 Hlavní cíl výzkumu a výzkumné dílčí cíle	45
4.2 Formulace dílčích cílů	45
4.2.1 Dílčí cíl DC 1	45
4.2.2 Dílčí cíl DC 2	45
4.2.3 Dílčí cíl DC 3	46

4.3	Zvolená výzkumná strategie	46
4.4	Transformace dílčích cílů	47
4.5	Volba výzkumného souboru	49
4.6	Popis organizace a průběh výzkumu	51
4.6.1	Získání a analýza dat	51
4.7	Rizika výzkumu	52
4.8	Popis a interpretace dosažených výsledků	52
4.8.1	DC 1: Zjistit postoj pracovníků PMS ČR k zákonu č. 45/2013 sb. o obětech trestných činů a jeho novelizaci ve vztahu k jejich práci s oběťmi TČ.	53
4.8.2	Zhodnocení DC 1	57
4.8.3	DC 2: Zjistit metody a přístupy používané při práci s oběťmi TČ na jednotlivých střediscích PMS ČR.	58
4.8.4	Zhodnocení DC 2	60
4.8.5	DC 3: Zjistit existenci spolupráce služeb v rámci pomoci obětem trestného činu a zjištění informovanosti občanů o možnosti poskytovaného poradenství.....	61
4.8.6	Zhodnocení DC 3	64
5	Diskuse	66
	Závěr	70
	Použité zdroje	74

Seznam použitých zkratk s výkladem

ČR	Česká republika
OČTŘ	Orgány činné v trestném řízení
PMS ČR	Probační a mediační služba
TO	Tazatelská otázka
TŘ	Trestní řád

Úvod

Oběti trestné činnosti a práce s nimi byla dlouhou dobu opomíjená. Dlouhou dobu bylo téma obětí neřešené. Trestní spravedlnost společně se společností vždy usilovala především o odhalení, dopadení, usvědčení a spravedlivé odsouzení pachatele. Nikdo se nezajímal o to, jak se cítí oběť, zda má nějaké trvalé následky z prožitého činu. Oběti zůstávaly na „vedlejší koleji“. Oběti tedy měly a stále popravdě bohužel stále mají pocit, že se o ně justice nezajímá a že jsou tedy spíše na obtíž. Je pravda, že existuje mnoho typů trestného činu, je tedy nutné si uvědomit, že každý trestný čin má svou specifickou oběť, není tedy možné se všemi oběťmi pracovat stejně. Je nutné si uvědomit rozdílnosti a s tím k práci s obětí přistupovat. Pozitivum posledních let je, že práce i přístup k oběti trestné činnosti se postupně i když pomalu zlepšuje.

Pro práci s oběťmi trestné činnosti je charakteristické, že začátky poskytování pomoci prosazovali dobrovolníci, kteří se sdružovali v nestátních organizacích. V Československu první vlaštovkou práce a pomoci obětem trestného činu byl vznik organizace Bílý kruh bezpečí, první poradna kruhu byla otevřena v roce 1991. Bílý kruh bezpečí je v dnešní době nejznámější a rozsahem činností největší organizací věnující se obětem trestných činů v naší zemi. Má práce je však věnována práci s oběťmi v rámci Probační a mediační služby ČR, která se věnuje spíše práci s pachateli trestných činů, ale ve svých činnostech má i zahrnutou práci s oběťmi. Velkým posunem práce s oběťmi trestné činnosti bylo přijetí zákona č. 45/2013 sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, který vešel v účinnost 1. 8. 2013.

Diplomová práce nese název: „Poradenství pro oběti trestné činnosti v rámci Probační a mediační služby ČR Jihočeského soudního kraje“ je zaměřena na zjištění postupu při práci s obětí trestného činu, která se odhodlá najít pomoc a obrátí se svým „trápením“ na organizaci Probační a mediační služby ČR. Svou diplomovou práci jsem chtěla zaměřit na Probační a mediační službu ČR, neboť jsem se problematikou této služby zabývala již v bakalářské práci, sice z opačného pólu pohledu, tedy z pohledu pachatele, a proto jsem si vybrala téma zaměřené na oběť trestné činnosti. Důležitým faktorem pro vybrání tohoto tématu bylo absolvování odborné praxe na středisku Probační a mediační služby a tím pádem, jsem se o tuto instituci začala více zajímat a chtěla jsem i diplomovou práci zaměřit tímto směrem.

Ke zpracování práce jsem použila odborné literatury, která byla k tomuto tématu sepsána.

Hlavním cílem práce bylo zjištění postupu při práci s oběťmi a porovnání této práce v rámci jednotlivých středisek Probační a mediační služby Jihočeského soudního kraje. Skrytým přáním je zviditelnění argumentu, že oběť si také zaslouží svou pozornost. V praktické části jsem se snažila objasnit pojmy jako oběť trestné činnosti, práce s oběťmi, poradenství v rámci práce s oběťmi a také definování vybrané instituce, která se prací s oběťmi zabývá, a to Probační a mediační službou ČR. V rámci definování instituce jsem se dostala k probačnímu programu, který je určen pro oběti trestných činů, a v rámci závěru teoretické části jej také ve zkratce ukazuji.

1 Oběť trestného činu v kontextu sociální práce

V kapitole nazvané oběť trestného činu v kontextu sociální práce, bych ráda rozebrala definice pojmu oběť trestné činnosti, které se v odborné literatuře nacházejí a pokusila se nastínit rozdíl mezi pojmem poškozený a oběť trestného činu. Důležité, co je nutno zmínit, je právní ukotvení pojmu a právní novinky v tomto tématu. Důležité je také seznámit se s nově stanovenými právy oběti. Jak uvádí Květenská (2013, s. 359), systém práce s obětí by měl být nastaven tak, aby uměl předcházet riziku vzniku sekundární viktimizace, anebo dokázal zmírnit dopady na život oběti. Pojem viktimizace bude v této kapitole také okrajově zmíněn.

1.1 Oběť vs. poškozený trestného činu

Trestné činy ohrožují nejen společnost, ale také i konkrétní osobu, na které byl trestný čin spáchán. Naprostá většina trestných činů působí újmu jednotlivým osobám, tyto osoby poškozuje jak fyzicky, tak psychicky, případně majetkově. Existuje rozdíl mezi pojmy oběť a poškozený? Dle mého názoru tyto pojmy pojmenovávají stejnou osobu. Je ovšem nutné si vysvětlit pojem „oběť“ a pojem „poškozený“, a objasnit si v čem se tyto pojmy překrývají, a v čem se naopak liší.

1.1.1 Poškozený

Pojem „poškozený“ je právně starším termínem, který je využíván trestním řádem. Trestně-procesní institut „poškozený“ je tedy definován v trestním řádu. Dle § 43 TŘ odst. 1 je poškozený: *„ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil, má právo činit návrh na doplnění dokazování, nahlížet do spisů, zúčastnit se sjednávání dohody o vině a trestu, zúčastnit se hlavního líčení a veřejného zasedání konaného o odvolání nebo o schválení dohody o vině a trestu a před skončením řízení se k věci vyjádřit.“*

Poškozený je pojmem čistě procesním. V trestním právu je používán dle trestního řádu pro označení jednoho ze subjektů, který je zároveň stranou trestního řízení (§12, odst. 6 TŘ). Poškozeným se může stát i dotčená právnická osoba. Trestní řád pojem poškozený definuje poměrně ze široka, a proto zákonodárci zvolili omezení. Mají tím na mysli: za poškozeného se nepovažuje *„ten, kdo se sice cítí být trestný činem*

morálně nebo jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné závislosti s trestným činem“ (§43 odst. 2 TR).

1.1.2 Oběť

Pojem vychází z latinského slova *victima* – oběť. Zoubková pojem oběť trestného činu definuje jako: *„označení konkrétní fyzické osoby, která byla trestným činem usmrcena, zraněna, ohrožena na životě a zdraví, byla jí způsobena škoda na majetku nebo škoda morální, byla omezena na svobodě nebo jiných právech, a to nezávisle na tom, zda jí bylo následně zvláštním procesním rozhodnutím přiznáno postavení poškozeného“* (Zoubková, 2011, s. 123). Role oběti trestného činu je neočekávanou situací v lidském životě. Osoba je zaskočena a překvapena, když se stane obětí jakéhokoliv trestného činu (Květenská, 2012, s. 130).

Existuje i další možný výklad slova oběť. Osoba dotčená trestným činem se označuje jako oběť, zabývá se jí viktimologie (Novotný, 2001, s. 128). Můžeme, ovšem najít podobnou, i když jinak stavěnou definici. Oběť trestné činnosti je: *„ten, komu bylo trestným činem ublíženo a komu tak vznikla jakákoliv škoda na majetku, zdraví, škoda morální případně jiná“*. Za oběť trestného činu se považuje také osoba pozůstalá po člověku, který v důsledku trestné činnosti zemřel (Matoušek, 2003 b, s. 131).

Oběť trestného činu lze rozdělit na:

- **Skrytá oběť** – ta oběť, která zůstala utajena před policií a justičními orgány
- **Predestinovaná oběť** – osoba s vysokým rizikem viktimizace
- **Předstírající oběť** – osoba pouze simuluje újmu
- **Hypertrofující oběť** – zveličuje skutečně utrpěnou újmu
- **Dobrovolná oběť** – tato kategorie je velice diskutabilní, ale označuje osobu, která vyslovila souhlas s poškozením (příkladem může být oběť masochistických praktik)
- **Oběť recidivista** – osoba, která se opakovaně stala obětí (například svou naivitou, důvěřivostí, nebezpečnými praktikami), (Novotný, 2001, s. 136)

Z viktimologického hlediska lze pojem oběť trestného činu chápat ve třech různorodých pojetích. V nejužším pojetí se oběť chápe jen fyzická osoba, která utrpěla trestným činem jakoukoli újmu na životě, zdraví, majetku a jiných právech. V širším pojetí je obětí osoba, organizace, morální nebo právní řád, který je ohrožen, poškozen

nebo zničen trestným činem. A v neposlední řadě v nejširším pojetí je obětí člověk nebo skupina lidí, kteří utrpěli jakoukoli újmu způsobenou nejen trestným činem, ale též válkou, diskriminací nebo živelnými pohromami (Holcr, K., 2009, s. 90, 91). Rozebírám zde viktimologický pohled, důležité je ovšem také pojmenovat samotný pojem viktimologie. Termín *viktimologie* je velmi širokým pojmem a bývá definován různými způsoby. Nejobecněji lze konstatovat, že je to věda, která se zabývá osobou oběti. Jde tedy o nauku o obětech trestných činů. Jak ukazuje Daigle, tento pojem není novým pojmem. Tento termín ve skutečnosti poprvé použil v roce 1947 Benjamin Mendelsohn, popisoval jím vědeckou studii obětí trestných činů (Daigle, 2012). Viktimologie byla dlouho hledaným opakem ke studiím orientovaných na pachatele, jak bude dále rozebráno, osoba oběti byla desítky let opomíjena.

1.1.3 Porovnání pojmů „poškozený“ a „oběť“

Z předešlého textu rozdíl mezi těmito pojmy byly patrné, ovšem je důležité si je zdůraznit. Pojem poškozený je pojmem procesním, který se užívá v trestním řádu, a to pro označení jedné ze stran trestního řízení. Oběť toto postavení v trestním řízení nemá. Oběť sice je mladším pojmem, ale oproti pojmu poškozený je pojmem širším. A to v tom smyslu, že za oběť se považují dle §2 odst. 3 z. č. 45/2013 sb. i pozůstalí, zatímco poškozeným je pouze ten, komu vznikla primární újma.

Existují však situace, kdy oběť a poškozený může být jedna a ta samá osoba. Aby se tato situace stala, musí být poškozeným pouze fyzická osoba. Pouze fyzická osoba má schopnost pociťovat újmu, právnická osoba, která je stvořena uměle nemá vlastnosti, kterými by mohla újmy pociťovat.

1.2 Vývoj legislativního ukotvení oběti

Důležitým krokem, pro možné zlepšení zacházení s oběťmi trestných činů je právní ukotvení, a tím ujasnění některých pojmů, které mohly být nejasnými při práci s těmito osobami. Oběť, respektive poškozený, měl dlouhou dobu znevýhodněné postavení, na rozdíl od postavení pachatele. Nejasné postavení mohlo být negativním faktorem na pohled či zacházení s obětí. Statut poškozeného a okruh práv byl dlouhou dobu upraven pouze trestním řádem z roku 1961, který je dosud platný (Trestný řád). České právo dlouho neznalo synonymum pro pojem poškozený. Až zavedením pojmu „oběť trestné činnosti“ a to zákonem č. 209/1997 sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem

trestné činnosti, a o změně a doplnění některých zákonů se tento pojem dostal do povědomí české odborné veřejnosti.

Oběť měla tedy zákonem garantována práva, ovšem oproti obviněnému velmi úzká a v praxi těžko uplatňovatelná (Velikovská, 2016, s. 43). Během snažení vyrovnat práva obětí s právy pachatele, se zákonodárcům podařilo prosadit řadu norem, které postupně práva pachatele a oběti vyrovnávala. Největším úspěchem snažení bylo **přijetí zákona č. 45/2013 sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů** (tj. zákon obětích trestných činů). Záměrem již zmiňovaného zákona však nebylo pouze práva oběti rozšířit, ale zejména chránit osobnost oběti, zajistit poskytování informací obětem, zacházet s nimi s úctou, respektem a citlivě s ohledem na situaci, kterou prožívají díky prožitému trestnému činu (Velikovská, 2016, s. 45). Zákon má svým působením minimalizovat rizika sekundární viktimizace, způsobená orgány činnými v trestním řízení, dále jen „OČTŘ“. Podstatné je snižovat rizika i poskytováním dostatku informací v průběhu trestního řízení obětem o právech i o případu. Každá oběť má možnost ve svém trestním řízení vyjádřit svůj názor na věc (Květenská, 2016). Zákon č. 45/2013 sb. o obětech trestných činů byl velkým skokem pro zlepšení práce s oběťmi, zákonodárci se ovšem po tlacích ze stran institucí pomáhajícím obětem rozhodli tento zákon poupravit, a v roce 2017 přijali novelizaci. Novelizaci lze nalézt pod zákonem č. 56/2017 sb., zákon, kterým se mění zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění zákona č. 77/2015 Sb., a další související zákony. Tato novela bude více rozebrána později.

Legislativní ukotvení pojmu oběť v zákoně č. 45/2013 sb.

Oběť trestné činnosti, je osoba, která má právo na lepší zacházení anebo je to jen osoba, která si za své utrpení může sama? To je otázka, která nelze jednoznačně zodpovědět v případě, že člověk nezná význam tohoto pojmu. Pojem oběť jsme si definovali výše, ale je nutno ještě přidat samotné legislativní ukotvení. Přijetím zákona č. 45/2013 sb. byl jasně definován pojem oběť trestného činu. Tedy dle §2 odst. 2 zákona č. 45/2013 sb., o obětech trestných činů se: *„obětí rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil“*.

Zákon č. 45/2013 sb., o obětech trestných činů dále definuje pojem **zvlášť zranitelná oběť**. Tyto osoby jsou dále přijatým zákonem i následnou novelizací zákona

kategorizovány, jako privilegované oběti trestných činů. Pod tímto pojmem si představme:

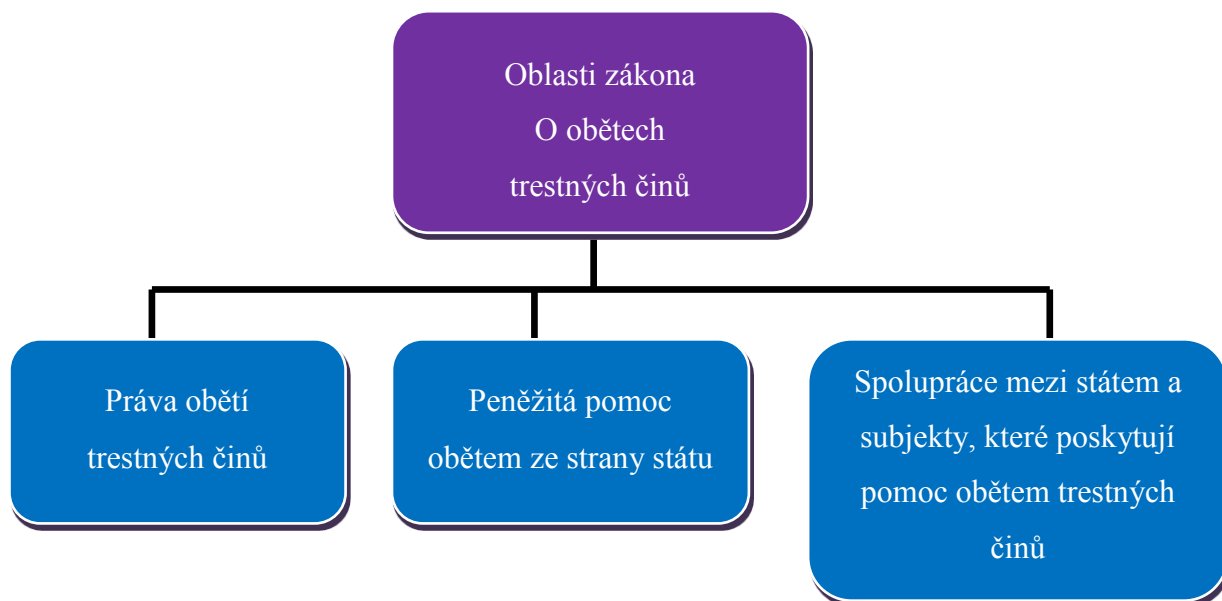
- **Dítě**, v souladu s ustanovením §126 trestního zákoníku se dítětem rozumí osoba mladší 18 let, a to bez ohledu na zletilost dle soukromoprávních předpisů (Jelínek, 2014, s. 36).
- **Osobu, která je postižena fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením**, které ve spojení s různými překážkami může bránit plnému a účelnému uplatnění této osoby ve společnosti ve srovnání s jejími ostatními členy (Zákon číslo 45/2013 sb., o obětech trestných činů).
- **Oběť trestného činu obchodování s lidmi**
- **Oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti** nebo trestného činu, který zahrnoval násilí či pohrůžku násilím, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní (Zákon č. 45/2013 sb., o obětech trestných činů).

Účelem existence nového institutu zvlášť zranitelné oběti je zejména zvýšená ochrana před sekundární a opakovanou viktimizací (Jelínek, 2014, s. 36-37). Sekundární viktimizací se rozumí druhotné zraňování oběti. Zahrnuje negativní vedlejší důsledky spáchaného činu, které nastaly po jeho skončení. Může zde být zařazeno nevhodné zacházení s obětí ze strany OČTŘ, jednání pachatele po spáchání trestného činu, ale především sociální prostředí, ve kterém oběť žije (Čírtková, 2014, s. 61). V obecné rovině lze říci, v rámci druhotné újmy jde o způsobení zraňujících pocitů oběti, skrze nevhodné reakce na fakt, že se oběti stala újma způsobená trestným činem (Čírtková, 2014, s. 61).

Zákon č. 45/2013 sb., o obětech trestných činů je rozdělen do třech hlavních částí. Tyto části lze názorně zobrazit takto:

Obrázek č. 1 Tři hlavní oblasti zákona č. 45/2013 sb.

Zdroj: Autorka práce (vlastní zpracování)

Tento zákon, tedy z. č. 45/2013 sb., přinesl řadu novinek, jsou jimi například:

- ustanovil jasné definování pojmu oběti
- definování tzv. *zvlášť zranitelné oběti* (viz. výše), je nutné však konstatovat, že v rozdělení tohoto pojmu dle mého názoru chybí zvlášť zranitelná oběť domácího násilí, neboť tyto osoby tedy nemají zvláštní ochranu jako jiné již definované zvlášť zranitelné oběti i když by si ji zasloužili
- poprvé definuje *druhotnou újmu* (tj. sekundární viktimizaci), a nastavuje zásady chování v přístupu zainteresovaných orgánů k oběti, aby se této druhotné újmě zabránilo
- OČTŘ mají povinnost srozumitelným způsobem informovat oběť o jejích právech, a to i opakovaně
- zavádí *registr subjektů poskytujících odbornou pomoc obětem trestných činů* (registr vede Ministerstvo spravedlnosti ČR, v registru jsou na základě žádosti takové subjekty, které splňují podmínky pro registraci odborného sociálního poradenství dle zákona č. 108/2006 sb. o sociálních službách, dále pak subjekty, jako střediska PMS ČR a další akreditované subjekty pro poskytování právních informací), v tomto případě jsou tyto služby bezplatné

- oběť má *právo na prvotní informace* a na její žádost i na informace o aktuálním stavu trestního řízení, které jí příslušný orgán má povinnost kdykoli poskytnout
- oběť má *právo na ochranu před hrozícím nebezpečím*, na *ochranu soukromí* (možnost vedení osobních údajů mimo spisový materiál, tak aby s ním mohl pracovat pouze orgán OČTŘ)
- právo oběti *učinit prohlášení o dopadu trestného činu na její život*
- právo oběti na peněžitou pomoc

(Zákon č. 45/2013 sb. o obětech trestných činů), (Velikovská, 2016, s. 45)

Prosazováním zákona č. 45/2013 sb., o obětech trestné činnosti, byla snaha vylepšit postavení oběti, zlepšit zachovávání jejich práv. Dle mého názoru přijetí tohoto zákona orgánům pracujícím s oběťmi v jejich práci pomohlo. V české společnosti se díky restorativní justici a jejich krokům začalo více o obětech mluvit, a zvýšila se pozornost v pomoci těmto osobám. Osoby pracující s oběťmi mají na čem stavět, a především mají možnost opřít se při své práci o legislativní rámec.

1.2.1 Novela zákona o obětech trestných činů, provedena zákonem č. 56/2017 sb.

Zákon č. 45/2013 sb. o obětech trestných činů bez větších problémů poskytoval právní pomoc odborníkům i samotným obětem. Lze však najít i názory opačné. Právní úprava 45/2013 sb. o obětech trestných činů měla i své negativní stránky. Koncepčním nedostatkem měl Jelínek a Pelc namysli přílišnou složitost a rozsah právní úpravy v některých směrech (Jelínek, Pelc, 2015, s. 20).

Zákonodárci se rozhodli po tlacích o úpravu, tuto právní normu novelizací poupravit. Obecně lze konstatovat, že zákon č. 45/2013 sb. o pomoci obětem trestných činů, byl pokládán za průmyslový, systematicky a obsahově propracovaný zákon, který od svého přijetí v roce 2013 zásadně zlepšil postavení a práva obětí trestných činů (Gřivna, Válková, 2017). Cílem navržené novely bylo zajistit, aby oběti byly skutečně poskytnuty veškeré informace, a dále umožnit jednotlivé informace poskytnout v rozsahu, který odpovídá konkrétním potřebám oběti s ohledem na individuální povahu a závažnost spáchaného trestného činu (Jílovec, Kozák, 2016, s. 75). Novelizace legislativy, zákonem č. 56/2017 sb. (nabyla účinnosti 1. dubna 2017), rozšířila a konkretizovala práva obětí trestných činů, zlepšila jejich procesní postavení a upřesnila vymezení kategorie zvlášť zranitelných obětí (pojem zvlášť zranitelná oběť viz. výše). Novelizace nově zavedla prostřednictvím novely příslušného ustanovení

z. č. 141/1961 sb. o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), pro zvlášť zranitelné oběti nárok na poskytnutí bezplatné právní pomoci. Tento krok zajisté může privilegiovat tuto kategorii obětí. Zdůvodnění změn, které jsou novelizací sledovány, Gřivna a Válková (2017) seskupili do tří kategorií:

- 1) **Snaha zdokonalit implementaci směrnice Evropského parlamentu**, která stanovuje základní pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestných činů.
- 2) **Reflektovat poznatky praxe jednotlivých subjektů aplikující zákon**, tím má zákonodárce namysli Probační a mediační službu, subjekty poskytující pomoc obětem trestných činů, příslušné útvary Ministerstva spravedlnosti. Novelizací se snaží odstranit negativní dopady podřazení řízení o žádosti o poskytnutí peněžité pomoci režimu správního řádu, nebo také upravit vedení registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů tak, aby oběti byly samy schopné si rychle a efektivně vyhledat jednotlivé nabízené služby odborné pomoci, a to i když se osoby nacházejí ve stresu.
- 3) **Odstranit některé dílčí nedostatky legislativně technického charakteru.** Pod tímto má zákonodárce namysli doplnění, ujasnění:

- a) **Pojem oběť a zvlášť zranitelná oběť.** Ve vymezení pojmu oběť v §2 odst. 3 z. č. 45/2013 sb. dochází ke změně, ve vymezení okruhu osob, jimž zákon přiznává status oběti (ačkoliv se jich následek TČ dotýká pouze zprostředkovaně). Po úpravách ustanovení zní: *„Byla-li TČ způsobena smrt oběti, považují se, utrpěli-li v důsledku smrti oběti újmu, za oběť též její příbuzní v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner, druh nebo osoba, která oběť ke dni své smrti poskytovala nebo byla povinna poskytovat výživu“* (novela č. 56/2017). Zákonodárci se dále snažili upravit pojem *„oběti vysokého věku“*, kde odkazují na zákon č. 45/2009 sb. trestní zákoník, který udává obecně přitěžující okolnost osobě, která spáchala trestný čin na osobě *„na osobě vysokého věku“*. Přesný věk není uveden, neboť nelze konstatovat, jaké důsledky má trestný čin na osobu ve věku 60 let či 55 let. Každý trestný čin působí újmu individuálně, a není tedy možné stanovit přesnou věkovou hranici, kdy trestný čin ublíží více a kdy méně. Dále (Gřivna, Válková, 2017) upozorňují na *oběti teroristického útoku*, kdy trestný čin teroristického útoku byl změněn, ovšem zákonodárce nemyslel na zařazení oběti tohoto činu do kategorie zvlášť zranitelné oběti.

b) **Informační povinnost ve vztahu k obětem.** Novela rozšiřuje okruh informací sdělovaných oběti o tyto:

- Informace, na které nejbližší azylové domy, intervenční centra či jiná zařízení sociálních služeb poskytující pobytové služby se může oběť obrátit.
- Informace, na kterého nejbližšího poskytovatele zdravotnických služeb se může obrátit s žádostí o poskytnutí zdravotnických služeb (z. č.56/2017 sb.)

Množství informací, které by měly být obětem sděleny, je velmi široké, což ovšem osoby v nepříznivé situaci může zahlcovat. Proto by oběti měly být sděleny jen informace, které jsou pro ni relevantní (Gřivna, Válková, 2017).

c) **Právo na ochranu před druhotnou újmou.** Novela rozšiřuje okruh osob, které mají právo požádat o zabránění kontaktu s pachatelem, vedle oběti samotné také na „osobu blízkou této oběti“. Vymezení osoby blízké však v novelizaci nenalezneme.

d) **Právo na peněžitou pomoc.** Zákonodárci učinili změny, které peněžitou částku, která má obětem pomoci snižují a zpřísnují pravidla po poskytování peněžité pomoci.

e) **Subjekty poskytující pomoc obětem trestných činů.** Dříve osoby zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů neměly povinnost přesně stanovovat rozsah poskytování bezplatné právní pomoci. Novelizace však stanoví: „povinnost stanovit rozsah poskytování bezplatné právní pomoci uvedením počtu hodin za kalendářní měsíc.“ Dále novela umožnila poskytovatelům zavést do registru kontaktní údaje, které obětem trestných činů urychlí a zjednoduší vyhledávání požadované pomoci.

Novelizací zákona o obětech trestných činů byla následně provedena novelizace souvisejících zákonů, jako je Trestní řád, do které se novelizace zákona o obětech TČ promítla *v rozšíření bezplatné právní pomoci, stanovením povinnosti vyrozumět svědka o opatřeních přijatých k zajištění jeho bezpečí v případech, kdy byl obviněný, odsouzený propuštěn nebo uprchl, a je-li důvodná obava, že v důsledku toho hrozí svědkovi nebezpečí.* A v neposlední řadě *důslednější promítnutí zvláštního způsobu vedení výslechu osoby mladší 18 let* (Gřivna, Válková, 2017, s. 200). Novelizace

se však dotkla také zákona č. 108/2006 sb. o sociálních službách, který vázal poskytování sociálních služeb na oprávněný pobyt na území České Republiky. Tuto disproporci se snaží novela odstranit. Další zákon, kterého se novelizace dotkla, je zákon č. 277/2009 sb. o pojišťovnictví. Změnu tohoto zákona si vyžádala sama praxe. V případě zjišťování nároku na peněžitou pomoc oběti, si Ministerstvo spravedlnosti vyžadovalo vyjádření pojišťoven, v případě vyplacení či nevyplacení škody. Pojišťovny se ohrazovaly povinností mlčenlivosti. Novelizace stanovila výjimku z povinnosti pojišťovny zachovávat mlčenlivost, a to v případě, že si Ministerstvo spravedlnosti vyžádá potřebné informace písemně.

Novela výše uvedených zákonů pokračuje v nastolení trendu postupného posilování práv a postavení oběti, resp. poškozeného. Stát tím vyjadřuje vůli věnovat obětem dostatečnou pozornost. Lze tedy konstatovat, že novelizace vede ke zlepšení práce s oběťmi trestných činů. Nelze však „usnout na vavřínech“, je nutné práci s oběťmi nadále sledovat a vyhledávat nové a nové podklady ke zlepšování nejen legislativy, ale také samotné práce s oběťmi. Důležitým faktorem pro zlepšení práce s těmito osobami je také zviditelnění problému mezi laickou veřejností, která dostává skrz média pouze zkreslené informace.

1.3 Práva obětí trestného činu, vývoj a legislativní ukotvení

Práva obětí prošla jistým vývojem. Ve středověku byla právě oběť tím, kdo stíhal, soudil a často i trestal zločince. Pachatel býval trestán stejným způsobem, kterým sám zasáhl postiženého, tedy oběť. Zastávala se zásada „oko za oko, zub za zub“. Tento styl se však časem omezil a byl nahrazován placením náhrady za pachatelem způsobenou škodu. Postupem doby se pravomoc oběti trestání pachatelů začala přesouvat na vykonavatele moci, tzv. feudály. Tam, kde zasahovala původně oběť či její blízcí v podobě soukromého stíhání a trestání, se následně začal uplatňovat stát (Velikovská, 2016, s. 41). Role oběti se v trestním právu stále více utlumovala a začal se více řešit vztah „stát versus pachatel“, a začalo se více pohlížet na práva a zacházení s obžalovanými z trestných činů.

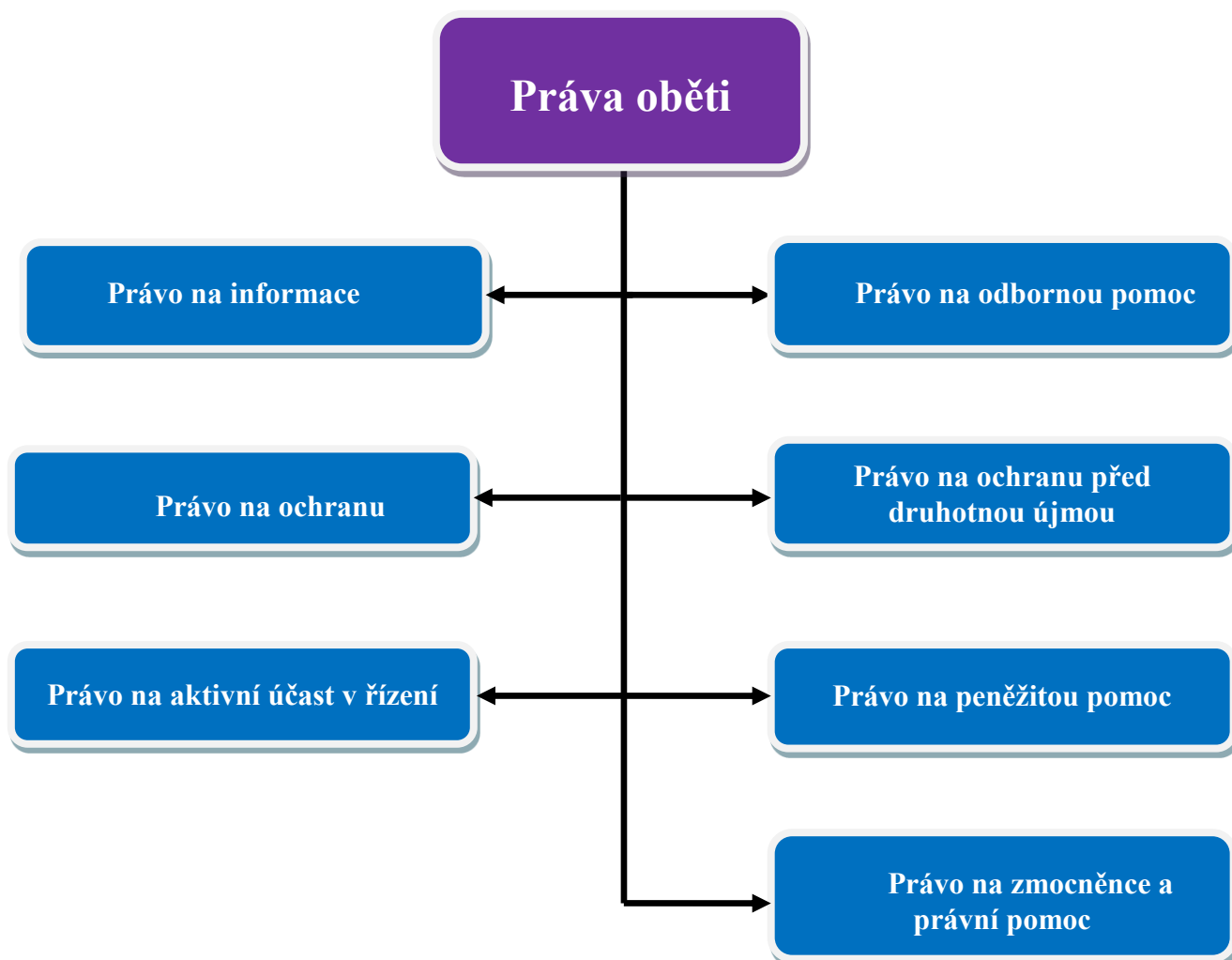
Ochrana obětí zůstala opomíjena až do 30. let 20. století, kdy se začaly objevovat první kritické názory na účet zajišťování práv obětí trestných činů a jednání s nimi, v době po spáchání činu (Čírtková, 2006). Zatímco stát v průběhu doby přebíral stále více závazků vůči pachatelům trestných činů, zajišťoval jim stravu, ubytování, ošacení, dohled, zdravotní, psychologickou pomoc, ale také rekvalifikaci atd., oběť zůstávala

bezprizorní a její úloha se zúžila především na oznámení trestného činu a svědectví ve prospěch obžaloby (Velikovská, 2016, s. 41). Společnost byla po jistou dobu ovlivňována stigmatizujícími stereotypy, které často oběť stavěly do špatného světla. Zastával se názor, že si oběť za spáchaný trestný čin může sama. Oběť pachatele vyprovokovala svým chováním vůči němu. Tento názor se již dnes nezastává.

Odborníci začali na sklonku 70. let a počátkem 80. let 20. století bít na poplach a kritizovat nejen kriminologii, ale i trestní justici. Zároveň se začali zaměřovat na problém postavení oběti v trestním systému, a především na její práva. V některých zemích začaly být záhy přijímány normy na ochranu obětí trestných činů (Velikovská, 2016, s. 42). Není divu, že v České republice tyto normy byly přijímány velmi pomalu. Ovšem odborníci byli úspěšní, a i v České republice byla přijata norma upravující práva obětí, a to již výše zmíněný zákon č. 45/2013 sb. o obětech trestných činů. Oběti trestných činů zpravidla netouží po kruté pomstě či drastickém potrestání pachatele. Spravedlnost je v jejich očích důležitá nejen ve vhodném zacházení s nimi a potrestání pachatele, ovšem oběť touží po obnově kvality svého života a uvedení životní situace do normálu, tedy do stavu, který byl před činem (Velikovská, 2016, s. 43).

Právy obětí trestných činů se zabývá celá řada právních předpisů, těmi nejdůležitějšími mám namysli zákon č. 141/1961 sb., trestní řád, zákon č. 108/2006 sb., o sociálních službách, zákon č. 273/2008 sb., o Policii České republiky, zákon č. 137/2001 sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a v neposlední řadě zákon č. 45/2013 sb. o obětech trestných činů a zákon č. 56/2017, kterým se mění zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění zákona č. 77/2015 Sb., a další související zákony. Tento novelizovaný zákon, slouží jako komplexní úprava problematiky práv obětí trestných činů. Předmětem úpravy jsou procesní i neprocesní práva, tato práva jsou graficky dále znázorněna a posléze i slovně okomentována.

Obrázek č. 2 Rozdělení práv oběti, č. 45/2013 sb.

Zdroj: Autorka práce (vlastní zpracování)

Právo na odbornou pomoc – Oběť často potřebuje odbornou pomoc nejen jako pomoc právní, ale i ve formě psychologické a sociální (Jelínek, Gřivna, 2012, s. 27). Tímto právem se oběti zajišťuje právo na odbornou pomoc, kterou se rozumí psychologické poradenství, sociální poradenství, právní pomoc, poskytování právních informací nebo restorativní programy, a to před zahájením, v průběhu, i po skončení trestního řízení. Odborná pomoc obětem je poskytována bezodkladně a bezplatně. Odbornou pomoc poskytují subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů, který vede Ministerstvo spravedlnosti, tento registr je dostupný online (z. č. 45/2013, sb.).

Právo na informace – toto právo má značnou důležitost, jelikož pouze informovaná oběť může náležitě využít svých práv v plném rozsahu (Jelínek, 2014, s. 55). Oběť má v zákonném rozsahu právo na přístup k informacím, které se týkají věci, v níž se stala obětí. Informace mohou být poskytovány policejním orgánem,

ten má v případě zájmu oběti povinnost informovat ji o konkrétním orgánu, u kterého může podat oznámení o skutku nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, na které subjekty se v případě zájmu o odbornou pomoc může obrátit, jaké etapy řízení následují po trestním oznámení, za jakých podmínek má právo na peněžitou pomoc atd. Dále informace může poskytovat subjekt, který je zapsaný v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů, orgány veřejné moci, případně zdravotnickým zařízením. Zákon také upravuje právo informování oběti, která neovládá český jazyk (z. č. 45/2013 sb.).

Právo na ochranu soukromí - právo se zaměřuje na zákaz zveřejňování informací umožňující zjištění totožnosti oběti (toto je již upraveno v trestním řádu). Oběť má právo zažádat, aby údaje o bydlišti, doručovací adrese, místě výkonu zaměstnání či podnikání, a o osobních, rodinných a majetkových poměrech byly k dispozici k seznámení pouze OČTŘ, policistům ČR a úředníkům PMS ČR v dané věci (Jelínek, Gřivna, 2012, s. 29).

Právo na ochranu před druhotnou újmou – právo umožňuje zabránění kontaktu oběti s osobou, kterou označila za pachatele, s osobou podezřelou nebo s osobou, proti níž se trestní řízení vede. Předcházení druhotné újme je jednou ze zásad zákona č. 45/2013 sb., a především důležitým cílem právní úpravy obětí trestných činů. Jedná se o komplex dílčích práv, konkrétně se jedná o práva týkající se zabránění kontaktu s osobou „pachatele“, podání vysvětlení a otázky do intimní oblasti, výslechu osobou stejného nebo opačného pohlaví, podání vysvětlení a výslechu zvláště zranitelnou obětí, právo na doprovod důvěrníka, prohlášení o dopadu trestného činu na život oběti (Jelínek, Gřivna, 2012, s. 29).

Právo na peněžitou pomoc – oběť má za podmínek daných zákonem právo na peněžitou pomoc, kterou jí poskytne stát. Právo na peněžitou pomoc má oběť, které bylo ublíženo na zdraví, byla způsobena těžká újma na zdraví, osobě pozůstalé po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, oběti činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a dítěti, které bylo obětí týrání, kterým vznikla nemajetková újma (z. č. 45/2013 sb.). Tento institut lze chápat jako jakési odškodnění obětí ze strany státu, a to z důvodu, že stát nebyl schopen oběť ochránit před trestnou činností, což je jeden z hlavních účelů veškerých státních útvarů (Jelínek, 2014, s. 122-123).

Právo na aktivní účast v řízení – účastí na trestním řízení se poškozený symbolicky vzdává možnosti tzv. vzít právo do svých rukou. Aktivní role v řízení může oběti přinést pocit zadostiučinění, a tím pádem by mu toto mohlo pomoci s vyrovnáním se s činem (Čírtková, 2007, s. 158).

Právo na zmocněnce a právní pomoc – oběť může svá práva vykonávat osobně, nebo si může zvolit zástupce. Pro účely trestního řízení je zástupce označován jako zmocněnec. Tento zmocněnec má právo činit za poškozeného návrhy, podávat žádosti a opravné prostředky, zúčastnit se všech úkonů, na které má oběť právo.

1.3.1 Postavení oběti

Postavení oběti trestné činnosti bývalo a dle mého názoru ještě pořád je, opomíjené. Existují dlouhodobé snahy o to, aby oběti byly méně opomíjeny, aby získaly pocit, že je o ně také postaráno stejně jako o pachatele trestné činnosti. Trestní spravedlnost vždy usilovala o odhalení, dopadení, obvinění a usvědčení a odsouzení pachatele trestného činu (Štern, 2010, s. 199). Problematika obětí bývala vždy tématem vedlejším. Oběť má oprávněně pocit, že se justice o ně dostatečně nezajímá. Tento přístup justičního systému vyvolal reakci ve společnosti a díky ní začaly vznikat neziskové organizace, které se výhradně zabývají ochranou a pomocí oběti trestného činu. V Československu jako první organizace vznikla nezisková organizace Bílý kruh bezpečí (viz. níže).

Oběti často bojují nejen se sebou samým, ale především s přístupem širšího okolí k nim. Veškeré okolí na oběti nahlíží jako na ty slabé, nemohoucí. Mnoho z nich z tohoto důvodu raději dává přednost před označením „oběť“ termínu „survivor“, tedy ten, kdo přežil. Tímto označením se snaží vyvolat pozitivnější pohled na sebe sama, pro samotné poškozené tento termín představuje sílu, nikoli bezmoc (Velikovská, 2016, s. 38). Oběti odmítají spojování statusu oběti s utrpením, chtějí být vnímány jako osoby, které mají kontrolu nad svým životem. Laická pomoc, která se snaží oběti vnutit podřazené postavení oběti, jí nepomáhá, spíše ji sráží zpět ke dnu. Rodina, případně blízké okolí by mělo oběti podporovat v názoru, že je stále tou samou osobou, kterou byla již před činem. Status „oběti“ trestného činu nevytváří daná terminologie, kterou společnost využívá, ale především faktický přístup, který k nim zaujímá, respektive práva, která jim přiznává.

Shrnutí

Úvodní kapitola informuje o existujících definicích pojmu oběť trestné činnosti. Poukazuje na rozdílnost, v čem se liší pojmy poškozený a oběť trestného činu. Ukazuje vývoj pojmu oběť a také současné právní ukotvení, legislativní vývoj práv oběti, ale také poukazuje na novinky, které se v českém právním prostředí snaží uplatňovat

v rámci spolupráce s obětí trestného činu. V kapitole jsou graficky znázorněny, vyjmenovány a detailně popsána práva, která jsou nově sestavena v zákonné normě, která byla v nedávné době přijata. Touto zákonnou normou mám, namysli zákon č. 45/2013 sb., o obětech trestných činů. Poukazuji zde však také na nejaktuálnější novinku v tématu, kterou je novelizace zákona č. 45/2013 sb. zákonem 56/2017 sb.

2 Formy pomoci oběti trestného činu

Následující kapitola je věnována možným formám pomoci obětem trestných činů. Zásadní je rozdělení pomoci na „laickou“ a „odbornou“ pomoc. Nejprve definuji formy pomoci obětem dle zákona č. 108/2006 sb., následně se budu zaměřovat na konkrétní formu pomoci, a to pomoc prostřednictvím poradenství. Zaměřuji se na dělení poradenství dle zákona č. 108/2006 sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a také na vymezení konkrétních forem poradenství, které mohou instituce poskytující pomoc obětem využívat. Okrajově jsem se zmínila o možných cestách, kterými se může oběť vydat, při zjišťování informací, a také vyhledání pomoci ve své nepříznivé situaci.

2.1 Laická pomoc

Čírtková zmiňuje krom odborné pomoci také laickou pomoc, která je při pomoci obětem trestných činů nezastupitelná (Čírtková, 2007, s. 126-130). Pomoc, která je oběti poskytována z blízkého okolí, tj. rodiny, můžeme nazvat laickou pomocí. Rodina je místem emocionální podpory, poskytuje oběti dobré zázemí, psychickou a v případě finanční ztráty, i finanční pomoc. Oběť trestné činnosti by měla v první řadě začít věřit sama v sebe, ve své schopnosti. Blízcí by ji měli v tomto podporovat. Naopak nevhodným chováním je ignorace faktu trestného činu, což by mohlo osobu podpořit v názoru, že si za vše může sama, a že neexistuje možnost pomoci. V následné podkapitole rozvedu odbornou pomoc, která je také velmi důležitá v případě, že trestný čin na osobě zanechal takovou stopu, se kterou si nedokáže osoba sama poradit.

2.2 Odborná pomoc

Sociální práce s oběťmi je velmi podceňována. Nemělo by se stávat, že pro oběť trestného činu bude pomoc nedostupná, kvůli finančním nákladům (na cestu, na placenou terapii apod.). Sociální pracovníci, kteří se dostanou do kontaktu s obětí trestného činu, by měli vyrovnat příležitosti na účinnou pomoc tak, aby pomoc byla dostupná úplně všem. Tímto by měli sociální pracovníci zabránovat sociálnímu vyloučení obětí a jejich následné stigmatizaci. Sociální pracovníci by také měli organizovat multidisciplinární spolupráci ve prospěch oběti. Velkou úlohou sociálního pracovníka v práci s obětí trestného činu je vytvářet síť sociálních služeb a další podpory v její prospěch (Květenská, 2016). Postup osoby poskytující oběti pomoc musí

být zcela profesionální. První kontakt s obětí je totiž naprosto klíčový z hlediska budoucího vztahu mezi pracovníkem a obětí, zejména s ohledem na nutnost vybudování nezbytné důvěry ze strany oběti (interní materiál PMS ČR, 2014).

Osoby mohou pociťovat důsledky zločinu velmi různě, je to závislé od toho, jakou povahu, intenzitu a výslednost měl spáchaný trestný čin, tedy každý trestný čin má jiný dopad na osobu oběti. Oběť potřebuje velmi pestrou škálu právních, lékařských, finančních a v neposlední řadě také sociálních služeb (Burgess, Regehr, Roberts, 2013). Pomoc lze poskytovat různými formami, tato práce je zaměřena do oblasti sociální a tím pádem jsem formy pomoci hledala v této oblasti. Sociální služby jsou rozdělené a definované zákonem č. 108/2006 sb., o sociálních službách. Tento zákon dělí sociální služby do třech základních druhů, které dále obsahují konkrétní služby pomoci. Sociální služby se poskytují jako pobytové, ambulantní anebo terénní (§33, z. č. 108/2006 sb.).

Základní rozdělení sociálních služeb:

- 1) **Služby sociální péče** - tyto služby napomáhají osobám zajistit fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem podpořit život v jejich přirozeném sociálním prostředí a umožnit jim zapojení do běžného života společnosti. Každá osoba má právo na poskytnutí služeb sociální péče v nejméně omezujícím prostředí (§38, z. č. 108/2006 sb.). Mezi služby patří osobní asistence, tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, odlehčující služby, centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení, sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče.
- 2) **Služby sociální prevence** – služby napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích jevů (§53, z. č. 108/2006 sb.). Služby sociální prevence obsahují služby raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně aktivizační služby

pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy a sociální rehabilitace.

- 3) **Sociální poradenství** – zákon č. 108/2006 sb., o sociálních službách rozděluje na základní a odborné. Tato forma pomoci je dále rozpracována v dalších podkapitolách práce.

2.3 Sociální poradenství

Sociální poradenství, které se při výkonu sociální práce pomoci obětem trestné činnosti může využívat, se dělí dle § 37 (1) z. č. 108/2006 sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, na **základní sociální poradenství** a na **odborné sociální poradenství**. *Základní poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace* (z. č. 108/2006 sb. §37 (2)). Základním sociálním poradenstvím se dále rozumí poskytování informací o nárocích, službách, případně dalších možnostech, které mohou vyřešit či zmírnit obtížnou životní situaci člověka (Matoušek, 2003 a, s. 84). Rozvinuté základní sociální poradenství si dává za cíl poskytovat informace a nabízet možnosti, co nejbližší bydliště, sociálnímu prostředí člověka, který poradenství přijímá. Sociální poradenství základní je poskytováno v každé sociální službě, není potřeba žádné specifické registrace. Každý, kdo sociální službu provozuje, je povinen tuto činnost zajistit.

Odborné sociální poradenství je v zákoně č. 108/2006 sb. definováno takto: *je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí, zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností* (z. č. 108/2006 sb. §37 (3)). Odborný typ poradenství poskytuje přímou odbornou pomoc lidem, při řešení sociálních problémů. Odborná pomoc je především zaměřena na již konkrétní pomoc a praktické řešení obtížné situace, ve které se člověk ocitl (Matoušek, 2003 a, s. 84). V tomto je odborný druh poradenství odlišný od základního sociálního poradenství, které je zaměřeno spíše na poskytování univerzálních informací.

Poradenství je důležitým pojmem práce s obětmi trestného činu, ať je již člověk obětí jakéhokoliv činu. Informace jsou důležité v každé situaci, pro osobu, které se stala nepříjemná věc v podobě trestného činu, jsou extrémně potřebné, aby se zorientoval v nepřehledné situaci. V případě, že se osoba obrátí na jinou osobu, či jakoukoliv

instituci, je to znamením, že dobrovolně vyhledává pomoc. Aby se člověk zorientoval ve své stávající situaci, potřebuje informace o tom, jaké práva má, jak se může bránit, s kým může dále spolupracovat. Tyto informace, jak jsem již psala, patří do činností, které spadají pod již definované základní sociální poradenství, případně obrátil-li se člověk rovnou na odbornou poradnu pro oběti trestné činnosti, do odborného sociálního poradenství.

2.4 Poradenství v širším a užším slova smyslu

Slovo poradenství, krátké a výstižné, ale pro osoby, které se oborem pomáhání nezabývají, může být nejasné. Proto je dle mého názoru nutné si toto slovo definovat, pojmenovat si význam slova, aby bylo dále jasné, čím se bude text zabývat.

Pojem poradenství má svůj užší i širší významový smysl. V užším slova smyslu Matoušek definuje slovo poradenství, jako: „*poskytování informací, které si klient vyžádá a jež potřebuje k řešení svého problému*“ dále od tohoto autora nalezneme i pojmenování širšího smyslu a to tak, že „*v širším smyslu dává pracovník klientovi příležitost k tomu, aby prozkoumal svoje přednosti, respektive slabá místa, a našel strategie ke zlepšení kvality svého života*“ (Matoušek, 2003 b, s. 151). Poradenství, ať již myšleno v užším anebo v širším slova smyslu, může být jednorázového, případně krátkodobého charakteru, ale také může být dlouhodobým procesem. Délka spolupráce záleží na typu klienta, popřípadě také na charakteru problému, který určí délku, intenzitu pomoci.

Poradenství vede klienta, tedy potenciálně i oběť trestné činnosti, která se stává klientem organizace, kterou se rozhodne navštívit, k hlubšímu náhledu na jeho problém, jeho příčiny a možnosti řešení. Poradenství předpokládá oboustrannou komunikaci, individuální diagnostiku, terapeutickou intervenci (Novosad, 2000, s. 62).

Poradenství je aplikovaná teoretická i praktická disciplína, která vznikla z potřeby pomáhat lidem, kteří se ocitli v nesnázích, a která se zabývá závažnými lidskými problémy. Jedná se o řízený proces v rámci kterého, poradce provází jedince při řešení aktuálního problému, hledání a dosahování osobních cílů nebo efektivnějšího využívání vlastních možností (Hadj-Mousova, 2005, s. 40).

Odborné poradenství, jako speciální činnost, tj. soubor činností, která má přesně vymezené funkce a stanovená pravidla. Poradenství je zvláštní typ interakce, při které mají zúčastnění stálé role – toho, kdo radu dává (poradce) a ten, kdo radu přijímá (klient či zákazník). Poradenská činnost je jedna z forem pomoci jednotlivcům,

skupinám i celým institucím, které jsou v procesu objekty poradenského působení (Schneiderová, 2008, s. 9). V běžné praxi probačních úředníků se setkáváme s oběma typy sociálního poradenství. Mezi další typy poradenství lze zařadit následující typy.

Osobní poradenství je nejčastěji používané poradenství v rámci práce PSM ČR s obětí trestného činu. Poradci PMS ČR využívají poradenství při konzultacích. Místnost pro poskytování poradenství by měla být přizpůsobena s ohledem na cílovou skupinu obětí trestných činů. Místnost musí být čistá, uklizená, k dispozici klientovi by měla být sklenice s vodou, případně papírové kapesníčky. Doba trvání konzultace by měla být 60 minut. Čas je předem klientovi oznámen, a pracovník si tento čas musí ohlídat. Průběh poradenského rozhovoru může být rozdělen do následujících fází. Navázání kontaktu s klientem, zmapování situace, ve které se oběť nachází, vytvoření kontaktu, tj. dohody o spolupráci, poradenský proces a ukončení kontraktu s klientem. Osobní poradenství je upřednostňováno při závažných tématech rozhovorů. Osobní kontakt má své výhody, ale i nevýhody. Výhodami může být možnost připravit se na konzultaci předem, zjištění si potřebných dat, možnost vhodného načasování konzultace, možnost úpravy prostředí. Osobní kontakt umožňuje sledovat neverbální projevy klienta, posoudit aktuální stav, úroveň péče o osobu (viditelná zranění). Nevýhodou můžou být zábrany klienta, stud při hovoru o osobních záležitostech.

Telefonické a internetové poradenství. Telefonickým poradenstvím se rozumí poradenský rozhovor, který se odehrává mezi obětí a poradcem prostřednictvím telefonického rozhovoru. Cílem je poskytnout klientům informace, které se týkají toho, jaké služby jim mohou být nabídnuty. Telefonický kontakt mezi klientem a poradcem má své klady, ale také i své zápory. Mezi klady patří rychlost podání informace, kdy si klient zavolá a v nejmenší možné době by měl získat i odpověď, nemusí se objednávat a čekat na daný termín schůzky. Zápolem ovšem je, že pracovník nemůže nikdy ovlivnit ukončení rozhovoru a ten je tedy plně v rukou volajícího. Nejlepším řešením je pozvat klienta na osobní konzultaci s příslibem, že se tyto věci řeší lépe v osobním kontaktu. Doporučením pro telefonický kontakt je vyslechnutí klienta, zmapování situace, všímání si emocí klienta, nechat mluvit spíše klienta, zachovat klid a rozvahu a nikdy neslibovat co nelze splnit. Specifickou službou pro klienty jsou Linky důvěry, které poskytují informace, ale také telefonickou krizovou intervenci (interní materiál PMS, 2011).

Internetové poradenství je poradenskou službou, kterou využívají klienti, kteří se ocitli v situaci, pro její řešení vyhledají pomoc odborníků, a to prostřednictvím

internetu. Klienti nechtějí anebo nemohou komunikovat s pracovníkem pomocí telefonického rozhovoru, případně osobně. Internet je jedním z přijatelných míst pro mnoho lidí, kde se mohou naplno otevřít, a sdělit tak své problémy a potřeby. Internetové poradenství vychází z principů, které jej činí specifickým. Základním principem je anonymita, záleží na klientovi, jaké informace o sobě uvede. Nezávaznost, klient nezískává žádné povinnosti, které by musel plnit. Bezpečí, klient je ve svém soukromí a nemusí být pracovníkovi tvář v tvář, a tak nemusí být zatížen nejistotou, nervozitou atd. Princip trvanlivosti je to, co dělá poradenství specifickým. Strany kontaktu se mohou k textu vracet a to opakovaně (Lásková, 2010, s. 35-36)

Psychologické poradenství je ze strany probačního úředníka pomoc, obvykle poskytovaná v rámci konzultací s obětí trestného činu. Pokud je poradenství intenzivní, mluvíme o rozmezí dvou až tří setkání. Jedná se o podporu jedince, který je sám schopen s doprovodem problém řešit (Hadj-Mousová, 2005, s. 44). Je zde nutné, aby poradce věděl, jak na klienta působí stres, a jaké reakce můžou nastat. Při jednání probačního úředníka s obětí by poradce měl jemně volit správný psychologický přístup a držet se obecně platných zásad pro jednání s obětí trestného činu.

2.5 Poradenský proces při práci s oběťmi

Při práci s klientem je důležité vědět, v jakém časovém horizontu od TČ se konkrétní klient nachází. Vždy je dobré získat dostupné informace před prvním kontaktem. Oběti jsou nesmírně náročnou klientelou. Pro poskytnutí adekvátní pomoci je nutné v počátku práce s klientem konkretizovat zakázku, která vede klienta k návštěvě poradny (Interní materiál PMS, 2011). **Průběh poradenského procesu:**

- 1) **Vytvoření kontaktu s klientem**
- 2) **Zmapování situace**, zejména zda:
  - a) je klient nějak ohrožen – zdraví, sociální debakl aj.
  - b) zda se rozvíjí traumatická reakce, posttraumatická porucha
  - c) potřebuje lékařskou (psychiatrickou) či psychoterapeutickou péči
- 3) **Vytvoření kontraktu, dohody o spolupráci**
  - a) oblast spolupráce
  - b) kdo všechno je v dané kauze klientem
  - c) frekvence, délka konzultace, vedení dokumentace a další formality

- 4) **Samotný poradenský proces**
- 5) **Pokud dojde k naplnění zakázek klienta, ukončujeme kontrakt.** Včasné a jasné uzavření spolupráce je prevencí vzniku závislosti klienta na sociální službě
(Interní materiál PMS, 2011)

2.5.1 Rámec pomoci obětem v poradenském procesu

V situacích, kdy pracujeme s osobou, která se stala obětí trestného činu, respektujeme základní pravidla. Mezi tyto pravidla lze zařadit:

- 1) V počátku pracujeme s příběhem v takové formě, jak ho sděluje klient. Ověřování faktů je věcí policie.
- 2) Umožníme ventilaci, necháme klienta vypovídat.
- 3) Poskytujeme přátelskou podporu, ptáme se po tom, co nyní klient potřebuje, co ho přivádí.
- 4) Neptáme se na detaily příběhu, spíše na pocity, reakce a problémy klienta.
- 5) Vyjadřujeme účast, empatii.
- 6) Snažíme se nenechat se fascinovat příběhem.
- 7) Ptáme se po zdraví, obtížích, v případě potřeby doporučíme lékařskou péči.
- 8) Máme na paměti právní rozměr pomoci, odkazujeme na organizace poskytující právní pomoc.
- 9) Zjišťujeme, zda někdo v okolí také nepotřebuje pomoc.
- 10) Důležité je řídit se přáním obětí. Nevnučujeme svou představu o dalším postupu.

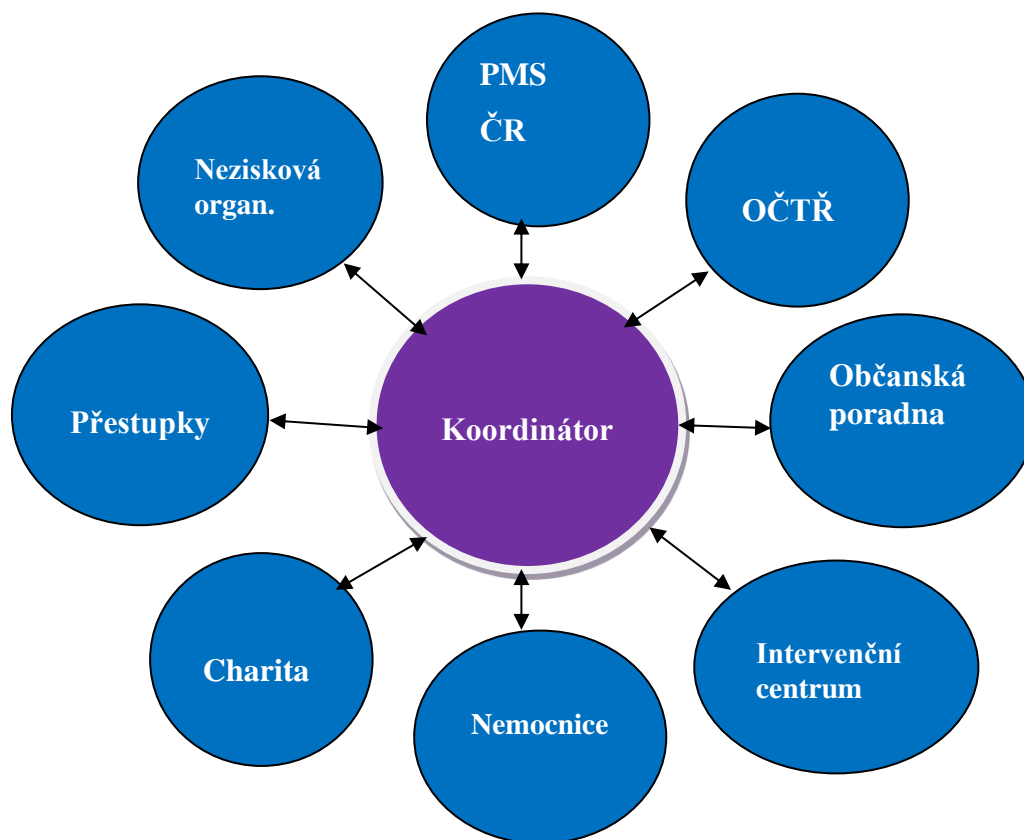
(Interní materiál PMS, 2011)

2.6 Subjekty poskytující pomoc obětem

Novodobé trestní kodexy i způsoby výkonu práva jsou v současnosti kritizovány za to, že oběť trestného činu není aktivním prvem v uplatňování spravedlnosti, že není dostatečně chráněna před nepříznivými účinky vyšetřování činu i soudního projednávání věci, ani že jí není poskytována dostatečná pomoc při osobním vyrovnávání se s následky tohoto činu (Matoušek, 2003 b, s. 131). Pomoc obětem by měl zajišťovat tzv. **multidisciplinární tým**, který je tvořen Policií ČR, státními zástupci, krizovými interventy, kriminalisty, poradci v odborných poradenských střediscích, sociálními pracovníky specializovanými na děti, teenagery, dospělé i seniory, dále psychology a psychoterapeuty. Členy tohoto multidisciplinárního týmu

jsou i nevládní neziskové organizace, jako např. Bílý kruh bezpečí. Multidisciplinární tým je veden Probační a mediační službou (Hradeckralove.cz, 2017). PMS ČR spolupracuje s tímto multidisciplinárním týmem a v případě, že se oběť na tuto instituci obrátí, poskytne mu základní poradenství o možnostech dalšího postupu. Oběť trestného činu informuje o všech jeho právech a poskytne mu veškerou podporu v řešení její situace. Neziskovými organizacemi, které tvoří multidisciplinární tým, se zabývám v následující podkapitole více. Grafické zobrazení, příklad „multidisciplinárního týmu“.

Obrázek č. 3 Příklad možného složení multidisciplinárního týmu pro oběti

Zdroj: Autorka práce (vlastní zpracování)

2.6.1 Neziskové organizace poskytující pomoc oběti

Bílý kruh bezpečí je dnes jednou z neznámějších a rozsahem svých činností největší organizací zaměřující se na oběti trestné činnosti na našem území. Bílý kruh bezpečí je zapsaný spolek s působností po celé České republice. Byl založený v roce 1991. Bílý kruh je zapsán v registru poskytovatelů sociálních služeb MPSV, a v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů Ministerstva spravedlnosti. Bílý kruh bezpečí poskytuje bezodkladně odbornou, bezplatnou a diskrétní pomoc obětem

a svědkům trestných činů. Pomoc Bílého kruhu je komplexní, tj. že oběti mohou v jedné poradně řešit komplex svých aktuálních problémů a otázek, jak v oblasti práva, tak v oblasti psychosociální. Kombinovaná pomoc Bílého kruhu obětem kriminality obsahuje poskytnutí právních informací, psychologického poradenství, sociálního poradenství a poskytnutí praktické rady a informace (BKB.cz, 2017). Tyto činnosti zajišťuje prostřednictvím 12 pracovišť po celé České republice. Poslání Bílého kruhu bezpečí sleduje tři cíle a to: poskytovat přímou pomoc obětem, svědkům a pozůstalým po obětech trestného činu, podílet se na prevenci kriminality a usilovat o zlepšení práv a postavení poškozených v trestním řízení.

Základními principy Bílého kruhu bezpečí jsou:

- 1) **Bezplatnost** – klient získá poradenskou službu bezplatně, platí to však pro služby základní nikoliv nadstandardní
- 2) **Nestrannost** – poradna je určena všem obětem bez rozdílu. Rady jsou poskytovány nestranně a neutrálně. Do rad pracovníci nezahrnují své názory, osobní zkušenosti atd.
- 3) **Nezávislost** – poradenská služba je nezávislá na ekonomických, náboženských či politických vlivech.
- 4) **Diskrétnost** – bez souhlasu klienta nesmí být poskytnuty jakékoli informace mimo poradnu, klient má právo vystupovat anonymně.

(BKB.cz, 2017)

Pomoc v Bílém kruhu bezpečí poskytují odborně způsobilí poradci, především jsou jimi právníci, psychologové a sociální pracovníci. Tito odborníci jsou zpravidla ve svém oboru uznávaným expertem a svůj volný čas a znalosti věnují pomoci obětem. Od kontaktu s Bílým kruhem bezpečí může oběť očekávat poskytnutí bezpečného prostoru a podpory ventilace emocí, zmapování situace a utřídění cílů a problémů, znovuoobnovení pocitu bezpečí, prověření základních potřeb jako je zdraví, bydlení atd., informování o navazujících sociálních službách, stanovení priorit, nabídku doplňkových služeb centra (BKB.cz, 2017).

Liga lidských práv, o. s. je nevládní nezisková organizace – spolek, který hájí práva a svobody těch, kteří se nemohou bránit. Usiluje o změnu legislativy a praxe institucí. Upozorňuje na porušování lidských práv a svobod. Informuje a vzdělává odbornou i laickou veřejnost (llp.cz, 2017). Tato organizace se zaměřuje na ochranu lidských práv v rozsahu deklarovaných Listinou základních práv a svobod, a dále

závaznými mezinárodními smlouvami. Prosazuje lidská práva s cílem zvýšit kvalitu a důstojnost života. Liga mimo jiné realizuje projekt Posílení ochrany lidských práv obětí trestných činů (Štern, 2010, s. 201).

Probační a mediační služba ČR, tato vládní instituce bude podrobněji rozebrána v následující kapitole, neboť je tato práce zaměřena na pomoc přímo v této instituci a je jí tedy nutno věnovat větší rozsah.

2.6.2 Registr poskytovatelů pomoci obětem trestných činů

Subjekty poskytující pomoc obětem trestného činu jsou vedeny v registru poskytovatelů pomoci. Podle zákona č. 45/2013, §48 ods. 1 vede Ministerstvo spravedlnosti ČR v elektronické podobě tento veřejný „**Registr poskytovatelů pomoci obětem trestných činů**“. Ministerstvo spravedlnosti zapisuje do tohoto registru na základě vlastní žádosti advokáty a subjekty poskytující obětem služby psychologického a sociálního poradenství, které získaly oprávnění pro poskytování sociálního poradenství a služeb sociální prevence na základě povinné registrace podle zákona č. 108/2006 sb., o sociálních službách a o změně některých zákonů.

Registr představuje aktuální seznam poskytovatelů pomoci obětem trestných činů. Obsahuje druhy poskytovaných služeb, poskytovatelů pomoci a dále jejich územní rozsah. Je tedy zřetelné rozložení poskytovatelů po celé ČR. Osoba, která hledá pomoc, v registru nalezne nejen název a poskytované služby, ale měla by najít i adresu s kontaktem na příslušnou organizaci. Registr tedy slouží jako informační zdroj o dostupných službách pro oběti (portal.justice.cz, 2017).

Registr poskytuje pomoc obětem dle toho, jaký druh pomoci oběť potřebuje, případně jaká práva chce využít. Měl by obětem pomoci se zorientovat v subjektech poskytujících pomoc obětem, neboť je veřejně přístupný na internetových stránkách a je poskytován bezplatně.

Shrnutí

Kapitola se zaměřuje na formy pomoci osobám, které se staly obětí trestného činu. Po rozdělení forem pomoci jsem se zaměřila na jedinou formu a to poradenství. Snažila jsem se tento pojem definovat, dostala jsem se k pojmu sociální poradenství, tento pojem je zakotven a rozdělen v zákoně o sociálních službách. Dále jsem rozpracovala další druhy poradenství jako je osobní poradenství, telefonické či internetové poradenství a v neposlední řadě také psychologické poradenství. Zaměřila jsem se také

na subjekty, které poradenství mohou osobám poskytnout, a zmínila jsem se také o registru poskytovatelů, který je nově zřízen zákonem o obětech trestných činů. Vše jsem se snažila vymežit co nejstručněji, aby bylo jasné, co jednotlivé druhy znamenají.

3 Probační a mediační služba ČR

Poslední kapitola teoretické části diplomové práce je věnována Probační a mediační službě ČR, dále jen PMS ČR. Ráda bych se v této kapitole stručně zmínila o historii vzniku instituce, poslání, základních cílech, a také činnostech této státní instituce. Důležité je také zmínit právní ukotvení této instituce, proto bych ráda ukázala možnosti této instituce při práci s oběťmi trestných činů. PMS ČR se orientuje především na pachatele trestných činů, ale v rámci restorativní justice se zabývá také oběťmi trestných činů.

3.1 Organizace jménem Probační a mediační služba

Instituce jménem Probační a mediační služba ČR, dále jen PMS ČR je na poli systému justice institucí mladou. Významnou úlohu v procesu vzniku instituce sehrávala tradiční sociální práce a další pomáhající profese. Dnes nelze pochybovat o sepětí některých trestněprávních institutů, tj. probace, odklony v trestním řízení atd. se sociální prací vykonávanou kvalifikovanými sociálními pracovníky, tj. probačními a mediačními úředníky (Válková, Kuchta, 2005, s. 303).

Významnou předzvěst uplatňování probace a mediace můžeme vysledovat v dílčích novelách trestněprávních předpisů, které přinesly řadu nových institutů představující alternativu k trestu odnětí svobody či odklon klasického trestního řízení (Matoušek, 2010, s. 288).

Velkým posunem však bylo přijetí zákona č. 257/2000 sb. o Probační a mediační službě, tento zákon byl parlamentem ČR přijat v roce 2000 a účinností vstoupil k 1. 1. 2001. Tímto zákonem se zřídila instituce PMS ČR, jakož to státní instituce s celorepublikovou působností. Instituce je tímto zákonem pověřena výkonem probace a poskytováním mediace. Zákon 257/2000 sb. v § 2 definuje a klade důraz na rozlišování dvou základních složek činnosti PMS ČR. Zaprvé probaci, tento pojem je odvozen od latinského „probare“, což znamená zkoušet, ověřovat. Probačí se rozumí organizaci a výkon dohledu nad obviněným, obžalovaným případně odsouzeným, kontrolu výkonu alternativních trestů, včetně kontroly uložených povinností a omezení ve zkušební době. Dále pod tímto pojmem rozumíme individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život a vyhověl tak podmínkám, které mu uloží soud, státní zástupce. Za druhé zákon definuje pojem „mediace“ a to jako: „*mimosoudní zprostředkování kontaktu za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným*

a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediaci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného (Zákon č. 257/2000, sb. §2, odst. 2).

PMS ČR představovala instituci, která v české trestní politice scházela, instituce vznikla ze součinnosti dvou profesí. Zprvė sociální práce a zadruhé práva, a to trestního práva. Vyváženým propojením sociální práce a trestního práva tak vzniká nová „*multi-disciplinární*“ profese v systému trestní justice (Štern, 2010, s. 14).

PMS ČR usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností, organizuje, zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality (Pmscr.cz, 2017). PMS ČR dále dle zákona č. 257/2000, §4 (3) pomáhá při odstraňování následků trestného činu poškozeným a dalším osobám dotčeným trestným činem. Jedním z dalších úkolů je podílení se na prevenci trestné činnosti.

Cílovou skupinou PMS ČR tvoří osoby, které byly obviněny nebo odsouzeny za trestný čin, ale také osoby, které byly trestným činem poškozeny. PMS ČR spolupracuje s rozsáhlou škálou pachatelů, a to již od dětí mladších 15 let, až po dospělé pachatele trestných činů. Na druhou stranu okruh obětí trestných činů není nijak omezen či blíže specifikován (Matoušek, 2005, s. 284). PMS ČR spolupracuje s oběťmi trestných činů, a to již od svého vzniku v roce 2001 a to ve všech fázích trestního řízení. Probační úředníci poskytují obětem psychosociální podporu, řeší majetkovou i nemajetkovou újmu, provádí mediace mezi pachatelem trestného činu a obětí, snaží se motivovat pachatele k řešení následků, které svým protiprávním jednáním způsobil. Probační úředníci poskytují pomoc a právní informace obětem na 78 pracovištích (Sociálnípráce.cz, 2017)

Hlavními cíli činností PMS ČR se rozumí:

- **Integrace pachatele** – Vedení pachatele k tomu, aby žil ve společnosti způsobem, jež by bylo v souladu se zákony republiky (Pmscr.cz, 2017).
- **Participace oběti** (poškozeného) – PMS ČR se snaží o zapojení poškozeného do „procesu“ odškodnění, o obnovení jeho pocitu bezpečí, integrity a důvěry v právní systém (Matoušek, 2010, s. 286).

- **Ochrana společnosti** – PMS ČR přispívá k ochraně společnosti řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a zajištěním uložených alternativních trestů a opatření (Matoušek, 2010, s. 286).

3.2 Činnosti Probační a mediační služby ČR

PMS ČR je instituce, která se zabývá prací především s pachatelem trestného činu, ovšem mezi svými činnostmi má také uvedenou práci s obětí trestného činu. Hlavními činnostmi PMS ČR jsou **probační dohled, obecně prospěšné práce, parole, hodnocení potřeb a rizik**. Mezi činnostmi můžeme také zařadit **práci s obětí trestného činu**. Bylo by dobré si tyto hlavní činnosti lehce charakterizovat, pro orientaci v práci probačního úředníka.

Probačním dohledem se rozumí pravidelný osobní kontakt pachatele trestného činu s probačním pracovníkem, spolupráce při vytváření a realizaci probačního plánu dohledu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených danému pachateli soudem, případně vyplývajících ze zákona. Účelem tohoto dohledu je sledování a kontrola chování pachatele, odborné vedení s cílem zajistit, aby v budoucnu vedl řádný život (Štern, 2010, s. 73). Dohled vykonává PMS ČR v místě, kde pachatel bydlí nebo kde se dlouhodobě zdržuje (Pmscr.cz, 2017).

Obecně prospěšné práce se definují takto, jsou alternativním trestem umožňujícím pachateli méně závažné trestné činnosti odčinit trestné jednání vlastní aktivitou, prací k obecně prospěšným účelům (Štern, 2010, s. 90). Tento alternativní trest může soud uložit v rozsahu 50 - 300 hodin dospělým pachatelům, 50 – 150 hodin mladistvým pachatelům (Pmscr.cz, 2017).

Parole je činnost zprostředkovávaná v rámci vykonávacího řízení. Pod pojmem parole rozumíme podmíněné propuštění na čestné slovo, tedy na slib odsouzeného, že se bude řádně chovat (Pmscr.cz, 2017). Český trestní zákoník dává každému odsouzenému ve věznici právo požádat si o podmíněné propuštění, jestliže vykonal polovinu uloženého trestu odnětí svobody (Štern, 2010, s. 103).

Poslední činností, která je zaměřena na pachatele trestného činu je hodnocení potřeb a rizik. Tato činnost odpovídá na otázku, jaké služby, intervence případně opatření mají být při práci s pachatelem trestného činu využity, a jak intenzivní služby mají být co do rozsahu a obsahu. Důležité je zjištění, jakou míru rizika představuje

propuštění pachatele a jaká budoucí práce bude pro pachatele vhodná (Štern, 2010, s. 127).

Probační úředník práci s obětí trestného činu může vykonávat nejen jako poradenství pro samotnou oběť, a to tak, že poskytuje informace o možnostech řešení situace, o právech poškozeného anebo navržení mediace mezi poškozeným a pachatelem.

3.3 Práce s obětí trestné činnosti v rámci Probační a mediační služby ČR

Podkapitola by měla čtenáře uvést do problematiky oběti trestné činnosti, měla by stručně nastínit minulost i současnou praxi v rámci práce s oběťmi. Oběť trestné činnosti bývala vždy pouze na okraji spektra služeb v rámci trestní věci. Proto bych ráda ukázala, jak se postavení oběti změnila, případně zda je na tom stále stejně bídně.

3.3.1 Možnosti práce PMS ČR s oběťmi trestných činů

Česká republika se snaží redukovat role státu jako primárního, tedy hlavního poskytovatele služeb na pomoc obětem trestných činů. Vzhledem k přijetí již zmíněného zákona o obětech trestných činů je jasné, že se stát snaží podporovat nevládní neziskové organizace. Ovšem stále největším poskytovatelem služeb pro oběti je PMS ČR. Zmíněná instituce zajišťuje práci s oběťmi mimo systém registrovaných sociálních služeb, a to v běžné činnosti, ale i v rámci časově omezených projektech. Tímto projektem je v současné době dále zmiňovaný projekt „Proč zrovna já II?“

V České republice je práce s oběťmi zatím stále oddělována od práce s pachateli. Úloha místních komunit je dosud přehlížena a státní justiční orgány jsou vzhledem k silné autoritářské tradici pořád vnímány jako rozhodující aktéři při uplatňování spravedlnosti. OČTŘ, ale i pracovníci PMS ČR se zatím dostávají do kontaktu s primárními oběťmi mnohem častěji v přípravném řízení a řízení před soudem než v řízení vykonávacím, tj. po vynesení pravomocného rozsudku o vině a trestu. V přípravném řízení práce směřuje k tomu, aby se oběť mohla postupně vyrovnat se změnami, které v jejím životě nastaly v důsledku trestného činu, a aby jí byla v případě potřeby nabídnuta pomoc, která spočívá v poskytnutí psychologického poradenství, v zajištění potřebné medicínské péče, v poskytnutí právního poradenství, a někdy i pomoci materiální. Neposkytování pomoci v následném výkonném řízení

lze vysvětlit tím, že pracovníci zainteresovaní na případu, předpokládají, že oběť již v době policejního vyšetřování a rozhodování soudu vše potřebné řekla a veškerou pomoc již dostala (Matoušek, 2013, s. 492).

Probační úředníci či probační asistenti využívají při práci s primárními oběťmi individuální metody práce, realizované prostřednictvím poradenství. Případnou skupinovou práci představuje příkladně mediace, kde pracovník zprostředkovává setkání dvou stran konfliktu, tedy poškozeného a pachatele. Jádrem poskytovaných služeb pracovníka je rozhovor. V rámci individuální práce představuje rozhovor základní nástroj, díky kterému lze formulovat, co klient potřebuje a co je ochoten přijmout. Slouží k vytvoření vztahu potřebného pro dobrou spolupráci oběti a pracovníka, která vede ke změně. Pro probační úředníky je práce s oběťmi jako pro poradce velmi náročná. Aby poskytované služby byly co nejkvalitnější, je nutné, aby se poradce = probační úředník účastnil pravidelných supervizí, a tak dbal na svou duševní hygienu a nadále se vzdělával.

3.3.2 Probační program „Proč zrovna já II“

PMS ČR realizuje projekty, nejen pro pachatele trestné činnosti, ale ve své práci zaměřené také na oběti trestné činnosti, realizoval a nově také realizuje projekt zaměřený na oběti trestné činnosti. Probačními projekty pro oběti trestné činnosti byly v minulosti realizované projekty: „*Komplexní a specializované poradenství obětem trestných činů*“, „*Restorativní justice-podpora a poradenství obětem trestným činům*“ a také „*Proč právě já?*“, novým a zároveň navazujícím projektem. Je to projekt, který je veden pod názvem „**Proč zrovna já II.**“.

Projekt PMS ČR „Proč právě já?“ byl PMS ČR realizován mezi lety 2012-2015. Projekt PMS ČR byl realizován ve spolupráci s Asociací občanských poraden. Předmětem projektu Proč právě já?, byla podpora obětí trestných činů při vyrovnávání se s traumatizujícím zážitkem trestného činu a usnadnění návratu oběti k běžnému životu (obcansképoradny.cz, 2017). Zainteresované poradny poskytovaly klientům, kteří se na ně obrátili telefonické a emailové poradenství, základní právní poradenství, psychosociální poradenství a ojediněle dojížděli do domácností obětí. Poradny zprostředkovávaly kontakty s OČTŘ, s policií a psychologem, dále zprostředkovávaly doprovod oběti na úřady.

Cílem realizace navazujícího projektu je ve stávajících činnostech prvního projektu pokračovat a navazovat na ně aktivitami novými. Projekt je také nově rozšířen

do dalších lokalit ČR, počet lokalit byl tedy rozšířen na 55. V prvním projektu byla zainteresována 4 střediska PMS ČR z Jihočeského soudního kraje. Druhý projekt, jak již bylo zmíněno, rozšiřuje svou působnost, a to i v rámci Jihočeského soudního kraje, a to o další 1 středisko. V rámci Jihočeského soudního kraje je v tomto projektu zapojeno 5 středisek, a to České Budějovice, Český Krumlov, Prachatice a Pelhřimov, ke kterým se připojil Jindřichův Hradec.

Předmětem projektu „Proč zrovna já II.“ je podpora a pomoc obětem trestných činů s cílem zabránit u oběti vzniku sociálního vyloučení, případně eliminovat jeho rizika. Cílem projektu je poskytování služeb v poradnách pro oběti trestných činů, zároveň neméně potřebným cílem je podpora rozšíření vzdělanosti a posílení dovedností pomáhajících pracovníků v sociálních službách, v jejich náročné práci, v oblasti pomoc obětem trestných činů (socialniprace.cz, 2017). V rámci tohoto projektu by měla být zvýšena systémová úroveň odborné pomoci, ale také vylepšena vlastní pomoc a podpora obětem trestné činnosti. V rámci stávajících i nových lokalit je realizován, a bude odzkoušen nový komplexní program podpory pro „zvlášť zranitelné oběti“, který se svou skladbou přizpůsobí potřebám jednotlivých skupin obětí. Tento program vychází ze zahraničních zkušeností a je zaměřen na osoby, které mají díky povaze trestného činu, nebo svého znevýhodnění, ztížené možnosti vyrovnání se s událostí trestného činu (psmcr.cz, 2017). Nedílnou součástí souhrnné podpory obětí bude rozšiřování povědomí o právech obětí v jednotlivých lokalitách, formou osvěty pro cílové skupiny. Krom zvýšení počtu kvalifikovaných poradců, pracovníků a lokální dostupnosti služeb se projekt zaměřuje na mezioborové spolupráce. K tomuto využívá setkávání multi-disciplinárních týmů pro oběti, jak ve stávajících, tak i v nových lokalitách. Nově bude realizována mezioborová spolupráce na krajské úrovni, kde budou vytvořeny obdobné multi-disciplinární týmy pro oběti.

Multi-disciplinární tým pro oběti je nástrojem pro efektivní spolupráci subjektů pomáhajících obětem trestných činů. Jedná se o společné sdílení případů dobré praxe, výměnu potřebných informací, které se týkají především samotných obětí a v poslední řadě zvyšování kvality poskytovaných služeb obětem a to tím, že se vytváří funkční a dostupná síť služeb, která odráží nejčastější potřeby obětí. Předmětem činnosti tohoto týmu je vytvoření a zajištění místní sítě pomoci obětem trestných činů.

Projekt „Proč zrovna já II.“ si stanovil klíčové aktivity, kterými se chce primárně zabývat a jsou jimi: pomoc a poradenství obětem trestných činů, mezioborová a mezioborová spolupráce, rozšíření odborných kompetencí poradců pro oběti trestných

činů, rozšíření odborných kompetencí sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách, asistenti obětí u parolových komisí, analýza potřeb obětí a externí evaluace a také změna postojů cílové skupiny (pmscr.cz, 2017). Tento navazující projekt je naplánován na léta 2016 – 2020.

Projekt „Proč zrovna já II.“ je spolufinancován z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost, a dále se na realizaci projektu finančně podílí český státní rozpočet. Oběť díky tomu získává potřebnou podporu pro to, aby se s dopady nepříjemného zážitku, kterým spáchaný trestný čin určitě je, vyrovnala. Tento program pomoci a podpory v již zmíněném projektu je bez nadsázky komplexním a v našich podmínkách jedinečným programem (socialniprace.cz, 2017).

Zapojení PMS ČR do projektu Proč zrovna já II?. PMS ČR bude v rámci projektu usilovat o práci s oběťmi trestných činů a bude jim poskytovat poradenství domluvené v rámci projektu, tj. právní a psychosociální. V případě potřeby odkáže klienty na poradnu Asociace občanských poraden, která se jim může věnovat intenzivněji a může i zprostředkovávat další návaznou psychologickou službu či jinou službu a pokud se ukáže, že je to třeba. PMS i AOP budou v rámci projektu při práci s oběťmi respektovat a maximálně využívat principy a možnosti programů restorativní justice (interní materiál PMS, 2011).

Shrnutí

V poslední kapitole teoretické části jsem se snažila přiblížit instituci Probační a mediační služba. Její definování, stručnou historii vzniku, základní poslání a hlavní činnosti. Přestože PMS ČR je instituce zaměřena na práci jak s pachateli trestných činů, tak i s oběťmi. Snažila jsem se zaměřit na práci s oběťmi, chtěla jsem přiblížit současnou práci v rámci projektu „Proč zrovna já II“. Tento projekt je při práci s oběťmi stěžejní. Sama PMS ČR se chce dále zlepšovat a tím pádem se snaží organizovat projekty, které jí v tomto mohou pomoci.

4 Výzkumná část

Výzkumnou část práce realizuji pomocí polostrukturovaných rozhovorů, kde jsem stanovila otázky tak, abych se dostala k naplnění hlavního cíle pomocí dílčích cílů.

4.1 Hlavní cíl výzkumu a výzkumné dílčí cíle

Za hlavní cíl výzkumné části jsem si stanovila „zjištění postupu při práci s oběťmi a porovnání této práce v rámci jednotlivých středisek Probační a mediační služby Jihočeského soudního kraje“. Tento hlavní cíl jsem si zvolila kvůli podceňování a nezmapování této problematiky v rámci trestní politiky. Velice mě zajímalo, jak se k obětem přistupuje a zda existují metody, jak s těmito osobami pracovat. Zároveň jsem chtěla porovnat práci s oběťmi trestných činů jednotlivých středisek Probační a mediační služby ČR v rámci Jihočeského soudního kraje.

4.2 Formulace dílčích cílů

Výše uvedený hlavní cíl výzkumné části budu naplňovat dílčími cíli, které níže podrobněji popíši.

4.2.1 Dílčí cíl DC 1

DC 1: Zjistit postoj pracovníků Probační a mediační služby ČR k zákonu č. 45/2013 sb., o obětech trestných činů a jeho novelizaci ve vztahu k jejich práci s oběťmi trestných činů.

Tento první dílčí cíl mi napomůže k poznání pracovníků Probační a mediační služby ČR, jejich pracovních zkušeností a k poznání jejich názoru na zákonné normy týkající se této problematiky ve vztahu k jejich práci.

4.2.2 Dílčí cíl DC 2

DC 2: Zjistit metody a přístupy při práci s oběťmi trestného činu používané na středisku Probační a mediační služby ČR.

Druhý dílčí cíl „pomáhá“ naplňovat cíl hlavní, a to díky zjištění metod a programů, které střediska Probační a mediační služby ČR využívají při práci s oběťmi trestných činů.

4.2.3 Dílčí cíl DC 3

DC 3: Zjistit existenci spolupráce sociálních služeb v rámci pomoci obětem trestného činu a zjištění informovanosti občanů o možnosti poradenství.

Třetí dílčí cíl se snaží zmapovat síť možností, které má či nemá pracovník PMS ČR k dispozici při práci s oběťmi trestných činů na svém daném území. Cílem je zhodnotit, zda Jihočeský soudní kraj je dostatečně pokryt spolupracujícími organizacemi, které by mohly pracovníkovi pomoci při práci s oběťmi trestných činů.

4.3 Zvolená výzkumná strategie

K realizaci výzkumné části diplomové práce jsem zvolila kvalitativní výzkum, ve kterém lze získat z minima výzkumného vzorku široké spektrum informací. Výzkum je založený na kvalitativní metodě. Definice kvalitativního výzkumu lze nalézt u mnoha autorů, např. v Hendlovi (2016) se lze dočíst, že v počátcích výzkumu vyhledává výzkumník nejprve téma, které bude vhodné a poté si stanoví otázky, které bude v rámci zvolené metody kvalitativního výzkumu realizovat. Zvolené otázky se dají během realizace výzkumu doplňovat. Výzkumník má k dispozici rámcové otázky, ale není nutné, aby se jich pevně držel (Gavora, 2010, s. 202). Výzkumník hledá a hodnotí informace, které mu přispívají k objasnění zvolených výzkumných otázek, ze kterých následně vyvozuje závěry. Proto je nutné zdůraznit, že kvalitativní výzkum bývá realizován v terénu, to znamená v místech, kde se daná problematika odehrává.

Výzkumnou část jsem uskutečňovala pomocí rozhovorů, které jsou pro kvalitativní výzkum neadekvátnější možností. Správně vedený rozhovor by měl být zajištěn dvoustrannou rovnocennou komunikací. Hlavním úkolem tazatele je srozumitelně podávat otázky a vysvětlit k čemu jsou tazateli otázky důležité. Zvolila jsem metodu polostrukturovaného dotazování, které je charakterizováno definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání dat (Hendl, 2012). Při polostrukturovaném dotazování si vytváříme určité schéma, které je pro tazatele závazné. Schéma obvykle specifikuje okruhy otázek, na které se budeme komunikačních partnerů ptát (Miovský, 2006, s. 159). Před plánovaným setkáním jsem si sestavila otevřené otázky, které následně umožnily informantovi se více rozmluvit. Při realizaci rozhovoru jsem si tyto předem stanovené otázky doplňovala případnými podotázkami, které mě napadly pro doplnění výpovědi informanta.

Nevýhoda rozhovoru je dle mého názoru jeho časová náročnost na přípravu a následné zpracování dat. Při realizaci rozhovorů nenastal v mém případě žádný problém. Po získání potřebného množství rozhovorů s informanty jsem veškerá získaná data analyzovala a následně srovnávala. Cílem rozhovorů bylo zjistit, v čem se střediska Probační a mediační služby ČR shodují nebo v čem mají jiný názor či postup při práci s obětmi trestného činu.

4.4 Transformace dílčích cílů

Tabulka č. 1 Transformační tabulka

Hlavní cíl	Dílčí cíle	Indikátory	Tazatelské otázky
Zjištění postupu při práci s oběťmi trestných činů a porovnání této práce v rámci jednotlivých středisek Probační a mediační služby Jihočeského soudního kraje.	DC 1: Zjistit postoj pracovníků Probační a mediační služby ČR k zákonu č. 45/2013 sb. o obětech trestných činů a jeho novelizaci ve vztahu k jeho práci s oběťmi trestných činů.	Popis pracovníka PMS ČR a jeho názorů na problematiku oběti trestného činu.	<p>TO 1: Jaké jsou Vaše pracovní zkušenosti při práci s oběťmi?</p> <p>TO 2: S jakými nejčastějšími oběťmi se při své práci setkáváte?</p> <p>TO 3: Jaký názor máte na z. č. 45/2013 sb. a jeho pozdější novelu? Je tento zákon důležitý?</p> <p>TO 4: Jak zákon a jeho novelu hodnotíte ve vztahu k Vaší práci s oběťmi? Řídíte se také jinými normami?</p>
	DC 2: Zjistit metody a přístupy používané při práci s oběťmi trestného činu na jednotlivých střediscích PMS ČR.	Popis metod a přístupu při práci s oběťmi trestného činu.	TO 5: Jaký podíl Vaší práce zabírá práce s oběti trestného činu?

			<p>TO 6: Jak se s obětí pracuje, existují metody, jak těmto osobám pomoci? Máte předepsanou metodiku jak s oběťmi pracovat?</p>
	<p>DC 3: Zjistit existenci spolupráce sociálních služeb v rámci pomoci obětem trestného činu a zjištění informovanosti občanů o možnosti poradenství poskytovaného PMS ČR.</p>	<p>Popis příležitosti pracovníka na možnou spolupráci při pomoci oběti s jinými odborníky.</p>	<p>TO 7: Jakou pozici má PMS ČR v pomoci obětem TČ? Máte možnost spolupracovat s jinými organizacemi?</p>
			<p>TO 8: Je Vaše území dobře zasíťováno navazujícími organizacemi, na které by, jste mohl/a oběť odkázat pro získání odbornější pomoci?</p>
			<p>TO 9: Jaké je povědomí občanů Vašeho regionu a Vámi nabízené pomoci?</p>

Zdroj: Autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

4.5 Volba výzkumného souboru

Výzkumný soubor pro praktickou část diplomové práce jsem volila tak, abych naplnila předem stanovený hlavní cíl výzkumné části. Hlavní cíl práce jsem si zvolila: „Zjištění postupu při práci s oběťmi a porovnání této práce v rámci jednotlivých středisek Probační a mediační služby Jihočeského soudního kraje“. Svůj výzkumný vzorek mám zaměřený na Jihočeský soudní kraj. Vzhledem k územnímu vymezení práce jsem se zaměřila na hledání pracovníků Probační a mediační služby ČR v tomto kraji. Vzhledem k tomu, že Jihočeský soudní kraj je tvořen větším územím než samotný Jihočeský kraj, měla jsem možnost vybrat si z každého pracoviště Probační a mediační služby ČR jednoho pracovníka. K naplnění hlavního cíle tedy porovnání přístupu k obětem trestných činů bylo zapotřebí oslovit více středisek Probační a mediační služby ČR. Díky těmto kritériím jsem oslovila střediska Probační a mediační služby ČR nejprve elektronickou cestou. Emailem jsem kontaktovala pracovníka střediska Pelhřimov, Jindřichův Hradec, Tábor, České Budějovice, Český Krumlov, Strakonice, Prachatice a Písek. Na prvotní e-mailové kontaktování reagovali kladně pracovníci střediska (Pelhřimov, Písek, České Budějovice, Tábor a Jindřichův Hradec), zbytek oslovených středisek na emailový kontakt nereagoval. Po emailové domluvě jsem si pracovníkem domluvila osobní setkání, na kterém proběhl domluvený rozhovor na dané téma.

Níže vložená tabulka obsahuje data o informantech, se kterými jsou polostrukturované rozhovory uskutečněny. V tabulce jsou sepsány důležité informace, které jsou pro daný výzkum relevantní.

Tabulka č. 2 Informanti výzkumu

Informant /ka	Pohlaví informanta	Délka praxe	Zařazení v PMS ČR	Středisko PMS ČR
I 1	ŽENA	3 roky (1,5 roku poradce pro oběti trestných činů)	Poradce (projekt Proč zrovna já?II)	Písek
I 2	ŽENA	2 roky	Poradce (projekt Proč zrovna já?II)	Pelhřimov
I 3	ŽENA	10 let	Probační úředník	Pelhřimov
I 4	MUŽ	2 roky	Poradce (projekt Proč zrovna já?II)	České Budějovice
I 5	ŽENA	2 roky	Probační úředník	Tábor
I 6	MUŽ	Několik let	Probační úředník	Jindřichův Hradec

Zdroj: Autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

4.6 Popis organizace a průběh výzkumu

Na oficiálních internetových stránkách Probační a mediační služby ČR jsem si vyhledala všechna střediska Jihočeského soudního kraje a emailem jsem oslovila každého vedoucího střediska. V emailu jsem krátce představila sebe i Univerzitu Hradec Králové, na které studuji a uvedla jsem název mé závěrečné práce. Dále jsem práci více konkretizovala a nastínila záměr s cílem praktické části diplomové práce. Po sdělení potřebných informací o mé práci jsem požádala osloveného pracovníka o osobní setkání s realizací rozhovoru na téma diplomové práce. Na oslovovací email se mi ozvalo 6 pracovníků středisek Probační a mediační služby, kteří mi přislíbili pomoc při zpracovávání výzkumné části diplomové práce.

Polostrukturované rozhovory s oslovenými pracovníky jsem realizovala během dubna a května 2018, rozhovory jsem realizovala na pracovišti pracovníků, kteří byli ochotni mi pomoci při zpracování diplomové práce. Při příchodu na domluvené místo, vždy se jednalo buď o kancelář poradce pro oběti trestných činů případně o středisko PMS ČR v případě, kdy byl rozhovor veden s probačním úředníkem, jsem se vždy představila. Informanta jsem vždy seznámila s tématem diplomové práce i s tazatelskými otázkami, které jsem mu posléze postupně pokládala. Seznámení s otázkami před začátkem rozhovoru jsem považovala za důležité, aby nemusel pracovník dlouze přemýšlet nad tím, co jsem otázkou zamýšlela. Veškeré rozhovory, které jsem absolvovala, proběhly nad očekávání bez problému. Pracovníci, kteří souhlasili s rozhovorem, byli velmi vstřícní. Na veškeré otázky jsem dostala srozumitelné odpovědi. V případě, kdy jsem něčemu nerozuměla, měla jsem možnost se doptat. Pracovníci byli ochotni mi ukázat metodiky a prostory, kde realizují rozhovory s oběťmi.

4.6.1 Získání a analýza dat

Výzkumná data byla získána při osobním setkání s informantem. Forma získání dat byla polostrukturovaný rozhovor, při kterém jsem pokládala předem připravené otázky, které bylo možné v průběhu rozhovoru doplňovat upřesňujícími dotazy. Vzhledem k počtu připravených otázek trval každý z rozhovorů přibližně 45 minut. Před každým rozhovorem jsem se informantů dotázala, zda si mohu vypracovávat z probíhajícího rozhovoru písemné poznámky. Informanti souhlasili s tím, abych si poznamenávala jejich odpovědi a v případě, že jsem potřebovala odpověď zopakovat,

neměli s tím žádný problém. Každému z informantů jsem dala dostatečný prostor pro vyjádření všeho, co si myslel, že je k dané otázce důležité zmínit. Na závěr jsem se dotazovala, zda by mi mohl informant vždy stručně zopakovat nejdůležitější sdělení, které by se mi do diplomové práce mohlo hodit.

Pro analýzu dat jsem vybrala metodu vytváření trsů. Tato metoda je popsána Miovským (2006). Metoda vytváření trsů slouží k tomu, abychom seskupili určité výroky do skupin. Tyto skupiny by měly vznikat na základ vzájemné podobnosti mezi identifikovanými jednotkami. Tímto způsobem dále vzniknou obecnější induktivně zformulované kategorie, jejichž zařazení do dané skupiny je spojováno s určitými opakujícími se znaky apod. Základní princip metody je postaven na srovnání a seskupení dat. Prostřednictvím kategorizace zvolených jednotek vytváříme jednotky obecnější. Základní princip metody je postaven na srovnání a seskupení získaných dat. Prostřednictvím kategorizace základních jednotek vytváříme jednotky obecnější. Získaná data z přepsaných výzkumných rozhovorů byla postupně zredukována do obecnějších skupin dle jednotlivých tazatelských otázek. Tyto zobecněné skupiny byly následně slovně popsány a graficky pomocí tabulek zobrazeny.

4.7 Rizika výzkumu

Mezi rizika mého vedeného výzkumu bych ráda zahrnula možnost nezájmu oslovených pracovníků středisek Probační a mediační služby ČR a následně hrozbu možnosti zkreslení odpovědí informantů. Dále bych zařadila mezi možná rizika zkreslení a špatné pochopení výpovědí informantů, a proto jsem si jejich odpovědi zapisovala do poznámkového bloku. Za další riziko jsem považovala časovou náročnost rozhovoru. Snažila jsem se toto riziko minimalizovat a to tím, že jsem na začátku setkání informanta seznámila s otázkami, aby si je mohl promyslet a nemusel se u každé položené otázky ptát.

4.8 Popis a interpretace dosažených výsledků

Hlavním cílem výzkumné části bylo: „Zjištění postupu při práci s oběťmi a porovnání této práce v rámci jednotlivých středisek Probační a mediační služby Jihočeského soudního kraje“, k tomuto hlavnímu cíli vedly tři dílčí cíle, které mi pomohly získat odpověď pro hlavní cíl práce. Postupně tyto dílčí cíle proberu a na závěr ke každému z nich uvedu krátké shrnutí. Výsledky šetření jsem se snažila

interpretovat prostřednictvím dílčích cílů, které jsem si stanovila na začátku práce. Tyto cíle jsou shrnuty v transformační tabulce. Interpretace se pokusím proložit doslovnými citacemi informantů, které uvedu uvozovkami a kurzívou. Pro lepší zobrazení výsledků jsem využila možnosti tabulek, do kterých jsem zadala získané odpovědi.

4.8.1 DC 1: Zjistit postoj pracovníků PMS ČR k zákonu č. 45/2013 sb. o obětech trestných činů a jeho novelizaci ve vztahu k jejich práci s oběťmi TČ.

Cílem dílčího cíle je zjistit, jak jednotliví pracovníci PMS ČR vnímají zákon o obětech trestných činů, zároveň je cílem zjistit názor na novelizaci této normy, zda-li přinesla závratné novinky do práce s těmito klienty.

TO 1: Jaké jsou Vaše pracovní zkušenosti při práci s oběťmi TČ?

Na tuto otázku informanti odpovídali dvojím způsobem. Tyto rozdílné způsoby by se daly přiklonit pracovnímu zařazení v instituci PMS ČR. Podobné odpovědi měli zaměstnanci zařazení na pozici probačního úředníka, tj. pracovníka, který pracuje na středisku PMS ČR (pracuje jak s pachateli TČ, tak s oběťmi TČ) a rozdílně společné odpovědi měli pracovníci zařazení jako poradci pro oběti trestných činů, kteří jsou zařazení do projektu Proč zrovna já? II, který zřizuje zvláštní pozici poradce pro oběti. Rozdíly budou výrazně patrné v následující tabulce.

Tabulka č. 3 Pracovní zkušenosti informantů

Pozice: „probační úředník“	Pozice: „poradce pro oběti TČ“
<ul style="list-style-type: none"> • I 3 - „mé pracovní zkušenosti s oběťmi jsou dlouhodobé, s těmito klienty pracuji již dlouhou dobu“ • I 5 – „na středisku pracuji již pár let, zkušenosti s oběťmi mám dlouhodobé. Nepracuji, však pouze s oběťmi musím pracovat také s pachatelem trestného činu“ • I 6 – „jsem zaměstnancem PMS již několik let, pracuji tedy s oběťmi, mohu tedy konstatovat, že pracovní zkušenosti jsou bohaté“ 	<ul style="list-style-type: none"> • I 1 – „původně jsem byla na pozici probačního úředníka, jako poradce pracuji pouze 1,5 roku, zkušenosti s oběťmi mám sice menší, ale poslední dobou intenzivnější“ • I 2 – „pracuji jako poradce na zkrácený úvazek, zkušenosti mám pouze s oběťmi, nejsou však dlouhodobé“ • I 4 – „pracuji pouze s oběťmi, zkušenosti mám bohaté, každý pracovní den mám jinak zaměřený, není možnost se při této práci nudit“

Zdroj: Autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

TO 2: S jakými nejčastějšími oběťmi se při své práci setkáváte?

Informanti při této otázce uváděli, že je velmi individuální, kdo si k nim najde cestu. Každá klient - oběť přichází na středisko s jiným problémem, nikdy se nelze na práci s obětí připravit dopředu. Informanti pracující na pozici poradce pro oběti trestných činů shodně uváděli, že za nimi chodí osoby, které se domnívají, že se staly obětí trestného činu. Po vyslechnutí osoby se nakonec ukáže, že si osoba za nimi přišla popovídat o svých problémech a může se ukázat, že se nestaly obětí žádného trestného činu. Ovšem všichni informanti se shodně shodli na nejčastějších obětech trestných činů, se kterými se každý z nich setkává. Lze to poukázat na tvrzení I 3: „*Pracuji jak s oběťmi majetkových TČ, násilných TČ, nejčastěji však pracuji s oběťmi dopravních nehod.*“. Dále je možné kategorie obětí vidět v tvrzení I 6: „*Práce s těmito klienty je různorodá, chcete-li však vybrat nejčastější oběť trestného činu, tak lze vybrat oběť majetkového trestného činu (např. krádež, vloupání se do bytu apod.), dále násilného trestného činu (např. napadení, ublížení z nedbalosti apod.) a v neposlední řadě jsou to oběti dopravních nehod, těmito případy se zabývám v poslední době asi nejčastěji.*“. Podle vyjádření všech informantů lze tedy konstatovat, že nejčastějšími

oběťmi trestných činů, které vyhledají pomoc pracovníka PMS ČR, je oběť majtkového či násilného činu, případně oběť dopravní nehody.

TO 3: Jaký názor máte na z. č. 45/2013 sb. a jeho pozdější novelu? Je tento zákon důležitý?

Názory na zákonnou normu týkajících se obětí trestných činů se u všech informantů většinou shodovaly. Tento zákon je pro práci s oběťmi dle informantů velmi důležitý a díky tomu i stěžejní, a to jak pro probačního úředníka, tak i pro poradce pro oběti. Konkrétní doslovné názory informantů na zákonnou normu tj. z. č. 45/2013 sb. jsou zpracované v následující tabulce, aby pro čtenáře byla odpověď na tuto otázku lépe čitelná.

Tabulka č. 4 Názory na zákon č. 45/2013 sb. o obětech trestných činů

Informant „probační úředník“	Informant „poradce pro oběti“
<ul style="list-style-type: none"> • I 3: „zákon je pro naši práci důležitou součástí, v době, kdy byl zákon přijat, musel být začleněn do metodiky, jak v naší organizaci, tak Policie ČR. Pro práci je tento zákon velmi důležitý, neboť se má člověk, kde opřít o svá tvrzení.“ • I 5: „Základní povědomí mám. Zákon je kvalitní odrazový můstek pro nás při práci s těmito klienty.“ • I 6: „O tomto zákonu vím. Pro práci s oběťmi je to velmi dobrý odrazový můstek pro konkrétní práci. Poradce se může v této normě opřít o fakta, která oběti může doporučit.“ 	<ul style="list-style-type: none"> • I 1: „pro práci poradce pro oběti je zákon velmi důležitý, z mého pohledu se jedná o potřebný „doplňek“ k trestnímu zákoníku. Pozice obětí je díky tomuto zákonu přesněji ukotvena. Zákon je nezbytný pracovní manuál.“ • I 2: „Zákon je velmi důležitý, protože se člověk má o co opřít, nedokážu si představit práci, při které bych neměla možnost opřít se o své argumenty. Zákon přesně vymezuje jejich práva, a proto přesně vím, s čím mohu pomoci a čím ne.“ • I 4: „Tato norma je nejpodstatnější dokument, kterým se člověk může řídit při práci s touto klientelou.“

Zdroj: Autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

K novele informanti uvedli, že o ni vědí, ale pro práci s těmito klienty není tak stěžejní, jako bylo schválení a přijetí zákona č. 45/2013 sb. Nejčastěji se informanti

shodli na tom, že novela zákona je pouhé slovíčkaření. Novela doplnila, tedy upřesnila pojem zvlášť zranitelná oběť trestného činu. Dle I 2: „*novela je dobrá v tom, že zvětšuje skupinu zvlášť zranitelných obětí (nyní mezi ně mohu počítat i seniory, kteří nebyli dříve nikde uvedeni)*“. Dále uvedl I 3: „*novela zákona je dle mého pouhé slovíčkaření, žádné zásadní změny novela nepřinesla. Konkrétněji stanovila pojem zvlášť zranitelné oběti, jinak nevidím v novele větší rozdíl*“. Informanti se v této otázce shodli na tom, že novela upravila srozumitelnost původní normy, a to díky upravení slovíčkaření v této normě.

**TO 4: Jak zákon a jeho novelu hodnotíte ve vztahu k Vaší práci s oběťmi?
Řídíte se také jinými normami?**

Informanti se v této otázce rozcházeli, a to v případech, zdali jsem hovořila s pracovníkem na pozici probačního úředníka, který pracuje nejen s oběťmi trestných činů, ale také s pachateli těchto činů. Naproti tomu rozdílné odpovědi měli pracovníci na pozici poradce pro oběti trestných činů, kteří pracují pouze s klienty oběťmi. Dobré srovnání odpovědí lze vidět v následující tabulce.

Tabulka č. 5 Názory na zákon a novelu ve vztahu k práci informantů

Informant „probační úředník“	Informant „poradce pro oběti“
<ul style="list-style-type: none"> • I 3: „<i>zákon je oporou pro všechny pracovníky. Osobně se řídím nejen tímto zákonem, ale i trestním zákoníkem, trestním řád, zákonem o PMS, zákonem o mediaci apod.</i>“ • I 5: „<i>Jistě při práci využívám mnoho dalších norem, pracuji spíše s pachateli, takže spíše využívám trestní zákoník, trestní řád, správní řád, zákon o PMS.</i>“ • I 6: „<i>Jak jsem zmiňoval, pracuji spíše s pachateli, řídím se tedy spíše trestními normami.</i>“ 	<ul style="list-style-type: none"> • I 1: „<i>Pro mne se jedná o primární „pracovní manuál“.</i> Pro práci poradce je tento zákon nezbytný.“ • I 2: „<i>Zákon při své práci používám jako pomůcku při prezentaci naší práce. Při své práci se neřídím pouze tímto zákonem, ale musím znát správní právo (lhůty, opravné prostředky apod.), dále trestní zákoník, trestní řád, rodinné právo apod.</i> • I 4: „<i>Zákon je pro naši práci velmi důležitý. Nedokážu si představit práci s těmito klienty bez zákonné opory.</i>“

Zdroj: Autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

Hodnocení zákonné normy vyšlo kladně. Informanti se shodli na tom, že jejich práce se opírá o zákonné normy a jednou z nich je právě zákon 45/2013 sb. o obětech trestných činů. U informantů pracujících na pozici poradců pro oběti trestných činů jsem pozorovala, že jsou velmi rádi, že tato norma existuje a může jim tedy pomoci při jejich práci. Informanti probační úředníci si dle mého názoru pouze rozšířili svůj rozsah znalostí norem o tento zákon, neboť při své práci pracují s velkým množstvím norem.

4.8.2 Zhodnocení DC 1

Dílčí cíl se zaměřil na zjištění postojů pracovníků PMS ČR k zákonu č. 45/2013, jeho novele a zároveň jsem v tomto dílčím cíli měla zahrnuté zjištění pracovních zkušeností informantů s cílovou skupinou - oběti trestných činů. Po analýze odpovědí informantů se ukázalo, že je velmi důležité, na jaké pracovní pozici informant je zařazen. Rozdílné odpovědi jsem získala od pracovníků probačních úředníků a rozdílné od pracovníků poradců pro oběti trestných činů.

Informanti probační úředníci se shodli na tom, že jejich zkušenosti s cílovou skupinou jsou bohaté a dlouhodobé, neboť svou pozici zastávají již delší dobu. Hodnocení zákona č. 45/2013 sb. a jeho novelizaci touto skupinou informantů bylo skromnější, neboť se při své práci nesetkávají pouze s oběťmi ale také i pachateli trestných činů a musejí tedy znát více norem než pouze tuto. Informanti dále tuto normu hodnotili kladně, protože jim pomáhá ujasnit si postavení obětí v rámci spáchaného trestného činu.

Informanti poradci pro oběti shodně uvedli, že zákon č. 45/2013 sb. je velmi důležitou oporou pro práci s touto skupinou. Norma stanovuje, že obětí je každý, kdo se cítí být obětí. Toto každý poradce musí respektovat, a proto je norma pro práci důležitá, neboť stanovuje přesná práva, která tato osoba má. Oběti svá práva většinou neznají a poradci jim díky této normě mohou jasně a stručně tato práva vyložit.

Lze konstatovat, že zákon č. 45/2013 sb. je pro práci s oběťmi trestných činů velmi důležitou součástí. Novelizace této normy nepřinesla žádnou výraznou změnu, pouze slovně upravila některá ustanovení, aby byla srozumitelnější a praktici této normy věděli, co tím zákonodárce chtěl říci. Jediným, co lze zmínit jako výraznější změnu, je doplnění a upřesnění pojmu zvlášť zranitelná oběť, která je novelizací upravena a doplněna.

4.8.3 DC 2: Zjistit metody a přístupy používané při práci s oběťmi TČ na jednotlivých střediscích PMS ČR.

Cílem je zjistit, zda existují metody a přístupy, které informanti mohou na svém středisku používat při své práci s oběťmi trestných činů.

TO 5: Jaký podíl Vaší práce zabírá práce s obětí trestného činu?

Odpovědi informantů se při této otázce opět rozcházejí, a to opět díky rozdělení informantů na probační úředníky a poradce pro oběti. Podíl práce s obětí měli poradci pro oběti výrazně vyšší. Lze konstatovat, že poradci se věnují jen obětem TČ. Na rozdíl od probačních úředníků, kteří musí svou pracovní dobu rozdělit jak mezi oběti trestných činů, tak mezi pachatele. Probačním úředníkům se stává, že často pracují na případu, kde pracují zároveň s pachatelem a zároveň s obětí, tato práce je především díky časté možnosti mimosoudního řešení činu, a to díky mediaci. Rozdíly podílu práce informantů opět uvádím v tabulce.

Tabulka č. 6 Podíl práce s oběťmi

Informant „probační úředník“	Informant „poradce pro oběti“
<ul style="list-style-type: none"> • I 3: „Na tuto otázku je velmi obsáhlá odpověď, neboť záleží, z jakého úhlu se na oběť podíváme. Nejčastěji s oběťmi pracujeme v přípravném řízení, kdy jsme od soudu pověřeni vyzkoušet smírné řešení v podobě mediace. Poměr práce s obětí a pachatelem je 50:50.“ • I 5: „Dalo by se říci, že obětí mám v seznamu klientů pomálu. Poměrně by se to dalo vyjádřit 60:40.“ • I 6: „Na našem středisku se vyskytují většinou ty oběti, které k nám doporučí v přípravném řízení. Jinak se k nám oběti moc neobracejí.“ 	<ul style="list-style-type: none"> • I 1: „100 % mé klientské práce, jsem poradce pro oběti tč v projektu Proč zrovna já? II. Práce je zaměřená pouze na osoby, které se cítí být obětí.“ • I 2: „Mohu říci, že má práce je zaměřená pouze na oběti tč, pracuji jako poradce pro oběti, jiní klienti mě nenavštěvují.“ • I 4: „Jako poradce v rámci projektu pracuji pouze s klienty, kteří přicházejí s tím, že jsou oběťmi. V průběhu se může ukázat, že si přišli pouze postěžovat, ale já musím na každého nahlížet jako na oběť.“

Zdroj: Autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

TO 6: Jak se s obětí pracuje, existují metody, jak těmto osobám pomoci? Máte předepsanou metodiku, jak s oběťmi pracovat?

Tato otázka je pro práci velmi důležitá, neboť práce poradenství nelze poskytovat bez nějakého teoretického základu. Informanti byli tedy dotazováni, zda mají ucelenou metodiku, jak s touto cílovou skupinou pracovat. Při rozhovorech jsem se ujistila, že instituce PMS ČR má jasně dané a ucelené postupy při práci s těmito klienty. I když je každý případ, který pracovník řeší individuální, není možné jej bagatelizovat, pracovník má však jasnou metodickou oporu, jak s těmito klienty pracovat. Jak uvedl I 1: „Pracovník každému novému klientovi vždy vysvětlí pozici PMS ČR, pozici poradce pro oběti a také vysvětlí svou roli a pravomoci, následně z toho vyplývají možnosti a hranice pomoci. Následně pracovník klientovi vysvětlí jeho práva – jako oběti trestného činu.“ nebo I 2 uvedl: „Velmi dobrá metoda projektu je oddělení pracovišť, jsem moc ráda, že se dal dohromady tento projekt, neboť do té doby, než vznikl projekt, bylo poradenství prováděno přímo na středisku PMS ČR. Nyní sídlím mimo, a cítím, že se lidé přestávají bát chodit si pro radu.“ I 3 vypověděl, že: „Instituce PMS ČR má jasně stanovenou celorepublikovou metodiku. Metodika udává pracovníkům povinnosti, které musí při práci s oběťmi splnit. Je jasně stanoven postup práce s těmito klienty. Popřípadě lze uvést názor I 5, který sdělil: „Organizace má vydanou metodickou příručku, sice je zaměřená na projekt Proč zrovna já?II, který je u nás realizovaný. Tato příručka je plná dobrých rad, které jsou vhodné pro pomoc lidem v bezradnosti. Tuto příručku má každé středisku PMS ČR.“ V následující tabulce je jasně daný názor, zda existuje předepsaná metodika či ne.

Tabulka č. 7 Existence jasně stanovené metodiky.

Informant	PMS ČR má metodiku	PMS ČR nemá metodiku
I 1	X	
I 2	X	
I 3	X	
I 4	X	
I 5	X	
I 6	X	

Zdroj: Autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

Při rozhovorech jsem měla možnost nahlédnout do této příručky i do metodiky. Pracovníci byli ochotni mi tuto příručku poskytnout pro zpracovávání mé diplomové práce. Těmito příručkami je myšleno:

- **Průvodce pro poradce – Práce s oběťmi trestných činů** (tento dokument je vydaný ve spolupráci PMS ČR a Asociace občanských poraden v roce 2011)
- **Právní pomoc obětem trestných činů – výměnou zkušeností k efektivní pomoci** (tento byl vydán v roce 2014)
- **Metodická příručka – sborník metodik projektu „Proč zrovna já?“** (obsahující cíle a východiska projektu, metodiku osobního poradenství, psychologickou podporu oběti, metodiku organizování a vedení restorativních konferencí, telefonické a internetové poradenství, multidisciplinární týmy pro oběti, monitoring potřeb a problémů obětí)

Z těchto interních dokumentů jasně vyplývá, že práce s oběťmi je v instituci PMS ČR jasně podchycena.

4.8.4 Zhodnocení DC 2

Z realizovaných rozhovorů s jednotlivými pracovníky středisek PMS ČR Jihočeského soudního kraje vyplynulo mnoho zajímavých názorů, obecně známých poznatků o metodách práce s oběťmi trestných činů, které jsou realizovány na střediscích. Analýza rozhovorů ukázala, že jak probační úředníci, tak i poradci pro oběti z projektu Proč zrovna já? II znají celorepublikovou metodiku práce s těmito klienty. Zároveň jsem se dozvěděla, že metodika je jasně, stručně a kvalitně popsáný postup, jak s oběťmi pracovat, jakmile pracovníka tento klient navštíví. Existují metody, kterými se jednotliví pracovníci řídí. Každý z informantů má své oblíbené a vyzkoušené techniky, které fungují při práci s oběťmi. Poradci pro oběti si velmi vychvalovali oddělení poradenské kanceláře od střediska, kam docházejí pachatelé trestných činů. Zajímavým názorem bylo zjištění, že po ukončení běžícího projektu Proč zrovna já? II, má instituce PMS ČR v akčním plánu zařazené řešení poradenství pro oběti trestných činů a to tak, že po roce 2020 budou zřizované pracovní pozice přímo pod PMS ČR – probační úředník zaměřený na pomoc obětem trestných činů.

Poradci mají velmi oblíbenou techniku a to „*Profesionální rozhovor s poradcem*“, dalšími technikami jsou dle informantů např. naslouchání, vcítění se do osoby případně do případu apod. Z dílčího cíle tedy vyplývá, že PMS ČR má jasně definovanou metodiku, kterou se musí řídit, každý pracovník, který pracuje s oběťmi trestného činu.

4.8.5 DC 3: Zjistit existenci spolupráce služeb v rámci pomoci obětem trestného činu a zjištění informovanosti občanů o možnosti poskytovaného poradenství

Cílem posledního dílčího cíle je zjistit, zda existuje spolupráce sociálních služeb v rámci pomoci obětem v Jihočeském soudním kraji, kde byl výzkum realizován. Dále tento dílčí cíl obsahuje zjištění možné informovanosti občanů o existenci poskytovaného poradenství v rámci PMS ČR.

TO 7: Jakou pozici má PMS ČR v pomoci obětem TČ? Máte možnost spolupracovat s jinými organizacemi?

Pozice informanta při pomoci obětem je opět rozdílná, a to z důvodu pracovního místa, na kterém informant vykonává svou práci. Poradce pro oběti I 2: *„Poradna zřízená projektem je velmi často jednorázová pomoc lidem, kteří si nevědí rady, s tím, co se jim přihodilo. Velmi často lidé chodí s tím, že nevědí, kam se mají obrátit se svým trápením. Pozice poradny je tedy podpůrná.“* Z dalšího rozhovoru s poradcem pro oběti vplynuto I 4: *„Poradci pracují v externích poradnách zřízených projektem Proč zrovna já?, tyto poradny fungují na principu neziskové organizace. Přijímáme zde veškeré osoby, které si o sobě myslí, že jsou obětí trestného činu.“* Probační úředník I 3 sdělil: *„Probační úředník pracuje s oběťmi z moci úřední. Můžeme si tedy vyžadovat spolupráci z tohoto titulu a všichni jsou povinni nám dát odpověď.“* I 5 uvedl dále: *„Organizace PMS ČR je zastřešující organizací, neboť středisko PMS ČR je v každém okresním městě, je to tedy nejdostupnější místo, kde mohou klienti získat poradenství ohledně různorodých problémů.“* Pozice instituce PMS ČR je tedy taková, že je to zastřešující organizace, která pomáhá klientům v jejich tíživé situaci.

Hodnocení spolupráce s ostatními organizacemi jako např. s Policií ČR, okresním státním zastupitelstvím, soudem, pojišťovny apod. informanti hodnotili různými stanovisky. I 1: *„OČTČ s námi spolupracují. Jsme rádi, že spolupráce celkem funguje.“*

I 2: *„Jsem moc ráda, že spolupráce s Policií, soudem, pojišťovny je tak kvalitní, jaká je. Bez této dobré spolupráce by se pracovalo mnohem hůře.“*

I 3: *„Spolupráce s Policií, soudem, okresním státním zastupitelstvím je dle mého názoru nadstandardní. Jsem moc ráda, že to mezi námi tady takto funguje, práce je hned lehčí a radostnější.“*

I 4: *„OČTŘ spolupracují, jak jen je to možné. Mohlo by být hůře.“*

I 5: „PMS ČR spolupracuje v rámci trestního řízení s Policií, státním zastupitelstvím a příslušným soudem. Tato spolupráce u nás funguje a je na dobré úrovni.“

I 6: „Nerad bych to zakřikl, ale spolupráce je na dobré úrovni. Při fungujícím systému, je práce mnohem jednodušší.“

Tyto názory jsem pro přehlednost sestavila do tabulky, viz níže.

Tabulka č. 8 Hodnocení spolupráce s ostatními organizacemi

Informant	Kvalitní spolupráce	Špatná spolupráce	Nemohu / Neumím posoudit
I 1			X
I 2	X		
I 3	X		
I 4	X		
I 5	X		
I 6	X		

Zdroj: Autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

TO 8: Je Vaše území dobře zasít'ováno navazujícími organizacemi, na které byste mohl/a oběť odkázat pro získání odbornější pomoci?

Výzkumná část byla realizována na v Jihočeském soudním kraji. Informanti, kteří byli ochotni pomoci, při realizaci mapování daného kraje sdělili, jak dobrou či špatnou mají spolupráci s navazujícími organizacemi. Porovnání kvality zasít'ování je sestaveno v následující tabulce.

Tabulka č. 9 Kvalita zasít'ování navazujícími organizacemi

Informant	Kvalitně zasít'ován	Nekvalitně zasít'ován	Nevím
I 1		X	
I 2		X	
I 3		X	
I 4	X		
I 5	X		
I 6		X	

Zdroj: Autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

Pro lepší orientaci je však nutné zmínit konkrétní sdělení informantů. I 2 sdělil: „Dle mého názoru je okres silně nezajištěn pomáhajícími organizacemi. Jediné, co zde existuje, je oblastní charita, která zřizuje občanskou poradnu, která je spíše zaměřená na rodinu a podobné záležitosti. Bylo by dobré, kdyby zde vznikly další organizace, které by těmto osobám mohly pomáhat.“

I 3 uvedl: „Tento okres je, pokud to mohu říci, mizerně zasíťovaný. Máme zde jednu občanskou poradnu, psychocentrum. Pro oběti je však nutná pomoc odborníků, kteří pracují pro např. Bílý kruh bezpečí, který je však od nás vzdálený 30 km.“

I 5 sdělil: „Řekla bych, že náš okres je celkem kvalitně zasíťován. V případě potřeby se máme na koho obrátit, jsem moc ráda, že zde máme k dispozici i azylový dům pro ženy i muže. Dále zde spolupracují poradny, organizace pro seniory, rodiny či postižené.“

I 6 sdělil: „Nemohu soudit, jak to mají někde jinde, v našem okrese bych řekl, že (poradenských) sociálních služeb je u nás pomálu. Můžeme být rádi, že máme alespoň něco a můžeme tedy hledat alternativy.“

TO 9: Jaké je povědomí občanů Vašeho regionu a Vámi nabízené pomoci?

Poslední otázka výzkumné části práce je zaměřená na zjištění názoru o povědomosti občanů o nabízené službě poradenství pro danou cílovou skupinu. Názory informantů na povědomí občanů svých okresů jsou dány do tabulky pro lepší přehlednost.

Tabulka č. 10 Povědomí občanů o nabízené pomoci

Informant	Dobré povědomí	Dostatečné povědomí	Žádné povědomí
I 1		X	
I 2			X
I 3			X
I 4		X	
I 5		X	
I 6	X		

Zdroj: Autorka práce, 2018 (vlastní šetření)

Pro upřesnění, jaké podvědomí mají lidé o této organizaci, uvádím jednotlivá sdělení informantů. I 1 k tomuto sdělil: „*Lidé o organizaci PMS ČR sice vědí, ale o tom, že by mohli navštívit samostatnou poradnu spadající pod PMS ČR, nemají zase takové informace. Lidé nás kontaktují na doporučení svého známého, takže se informace o nás rozrůstají díky dobré praxi.*“

I 2 uvedl: „*Povědomí lidí je velmi malá, lidé nemají o službě potuchy. I když se snažíme propagovat, realizujeme semináře, chodíme po službách a dělat lidem osvětu.*“

I 3 uvedl k této otázce: „*Jak asi víte, mnoho lidí neví, že ani existujeme. V případě, že se člověk zeptá, zda nás znají. Většinou odpovídají negativně. Snažíme se tedy propagovat. Povědomí lidí se zvedá velmi pomalu.*“

I 4 sdělil: „*Řekl bych, že se povědomí zvedá a je to poslední dobou lepší a lepší.*“

I 5: *Mnoho lidí o PMS ČR ví, ovšem myslí, že pracujeme pouze s pachateli. O tom, že pracujeme i s oběťmi tolik nevědí.*

I 6: „*O PMS ČR lidé v našem okrese vědí. Mám takový dojem, že to bude spíše díky práci opačného rázu, než který řešíte vy, a to práci s pachateli trestných činů. Ovšem díky dobré praxi se na nás obracejí lidé, kteří se o nás dozvěděli od známého.*“

4.8.6 Zhodnocení DC 3

Informanti se shodli na tom, že pozici PMS ČR je velmi silná. PMS ČR je zastřešující organizací, kde mohou klienti cílové skupiny oběti trestných činů nalézt pomoc ve svém trápení. Dále se informanti shodli na tom, že zřízení poraden pro oběti trestných činů, které existují díky realizaci projektu Proč zrovna já?, byl velmi dobrý počín, neboť se v místě, kde jsou tyto poradny zřízeny, rozšířila možnost pomoci těmto osobám. I když tyto poradny fungují pouze dočasně, a to po dobu běhu projektu, ukazuje se, že potřeba těchto pracovníků je velmi silná. Proto se dle odpovědí informantů instituce PMS ČR rozhodla zařadit do svého dlouhodobého akčního plánu vznik pracovního místa, které bude zaměřeno na pomoc obětem trestných činů. Tito budoucí zaměstnanci budou dle zákona, který tuto instituci zřídil pracovat na pozici probačního úředníka, a budou moci vyžadovat spolupráci ostatních institucí z moci úřední, co po dobu běhu projektu prozatím nemohou. Spolupráce OČTŘ a dalších institucí je prozatím v Jihočeském soudním kraji na dobré úrovni, což by se ovšem mohlo dále vylepšit, aby pomoc pro oběti byla více než dobrá.

V rámci rozhovorů vyplynulo, že spolupráce v daných okresech je na dobré až velmi dobré úrovni. Ovšem zasílání podobnými organizacemi, které by mohly cílové skupině pomáhat je spíše na špatné úrovni. Většina informantů se shodla na tom, že ve svém okrese nemají možnost odkázat cílovou skupinu na další organizaci, která by jim mohla v dané situaci pomoci. Až na výjimky by bylo dobré zvýšit počet sociálních služeb, které by mohly cílové skupině pomáhat.

V poslední části tohoto dílčího cíle jsem se zaměřila na zjištění povědomí občanů o poskytované službě PMS ČR. Informanti se u této otázky shodli na tom, že povědomí občanů je dostatečné. Informanti poukazovali na to, že se více snaží informovat občany o poskytovaných službách PMS ČR. Informanti poukazovali na to, že se účastní veškerých akcí, kde je dobré rozšiřovat povědomí občanů a jejich institucí. Sami realizují školení, prezentace, akce apod., aby se působení instituce rozšířilo do povědomí občanů. Všichni informanti se shodli na tom, že povědomí občanů se rozrůstá.

5 Diskuse

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjištění postupu při práci s oběťmi a porovnání této práce v rámci jednotlivých středisek Probační a mediační služby ČR, Jihočeského soudního kraje. K naplnění cíle jsem zvolila kvalitativní výzkumnou strategii polostrukturovaných rozhovorů. Posléze následovalo zpracování získaných dat s pomocí metody vytváření trsů, která umožnila shrnutí důležitých sdělení do skupin a následného porovnání. K naplnění hlavního cíle výzkumné části jsem si zvolila tři dílčí cíle, které mi měly pomoci odpovědět na stanovený hlavní cíl.

Prvním dílčím cílem jsem zjišťovala postoj pracovníků PMS ČR k zákonu č. 45/2013 sb. o obětech trestných činů a jeho novelizaci ve vztahu k práci s oběťmi. K naplnění prvního dílčího cíle mi pomohla metoda rozhovoru a tazatelské otázky, které byly zaměřeny na popis konkrétního pracovníka a jeho názorů na problematiku zákona a novely týkající se obětí trestného činu a zároveň zjištění pracovních zkušeností informantů s cílovou skupinou.

Dotazovaní informanti a informantky se shodli na tom, že je rozdílné, zda pracují, jako probační úředníci anebo naopak jako poradci pro oběti trestných činů v rámci projektu Proč zrovna já?. Informanti „probační úředníci“ se shodli na tom, že jejich zkušenosti s oběťmi jsou bohaté a dlouhodobé, neboť na své pracovní pozici jsou již delší dobu. Hodnocení zákona a jeho novelizace těmito informanty bylo skromnější, neboť se při své práci opírají o více norem, jako např. trestní řád, trestní zákoník, občanský zákoník, správní řád apod. Informanti „poradci pro oběti“ uvedli, že jejich zkušenosti s cílovou skupinou oběti jsou sice kratší, neboť projekt Proč zrovna já?, ve kterém jsou zařazeni, neběží tak dlouho. Tento projekt na každém pracovišti běží různou dobu. Za to zkušenosti s touto cílovou skupinou jsou intenzivní, neboť jejich práce je zaměřena pouze na osoby, které se cítí být oběťmi. Dále informanti shodně uvedli, že zákon je pro ně velmi důležitou oporou pro práci s touto cílovou skupinou. Norma je dle nich důležitá, neboť jasně stanovuje práva, která každá oběť má. Poradci se tedy mají díky zákonu možnost opřít při jejich práci. Lze konstatovat, že zákon je pro práci s touto cílovou skupinou velmi podstatný, jeho pozdější novelizace prvotní zákon pouze doplňuje a upřesňuje. Dle odpovědí všech informantů je novela pouhé slovíčkaření, hlavní pojmy tedy práva a povinnosti při práci s touto cílovou skupinou upravuje již prvotní zákon. Jediným výraznějším upřesněním či doplněním prošel pojem zvláště zranitelná oběť, která byla rozšířena.

Díky výše uvedeným výzkumným zjištěním považuji DC 1 za naplněný.

Druhým dílčím cílem jsem zjišťovala metody a přístupy používané při práci s oběťmi trestného činu na jednotlivých střediscích PMS ČR. Z realizovaných rozhovorů s jednotlivými informanty z PMS ČR vyplynulo, že v této části se probační úředníci i poradci pro oběti shodovali. Informanti shodně sdělovali, že pro práci s oběťmi je jasně stanovená metodika, která je celorepublikově publikována v metodice PMS ČR. Metodika pro práci s oběťmi je dle informantů jasně, stručně a kvalitně popsáný postup, jak s obětí pracovat v případě, že se tato osoba na informanta obrátí. Při práci s touto cílovou skupinou má každý informant své oblíbené a vyzkoušené techniky, které fungují. Informanti poradci pro oběti si velmi vychvalovali oddělené prostory tj. samostatné poradenské kanceláře, které jsou oddělené od střediska PMS ČR. Tito informanti často zmiňovali svou oblíbenou techniku a to „Profesionální rozhovor s poradce“. Informanti probační úředníci vyjádřili spokojenost s tím, že po ukončení projektu Proč zrovna já?, má PMS ČR zájem zřídít místo probačního úředníka poradce pro oběti, který bude mít stejná oprávnění jako probační úředník. Z rozhovorů vyplynulo, že poradci pro oběti mohou pouze vyslechnout a poradit, nikoliv pomoci a zařídit, jak to může probační úředník. Mezi oblíbené techniky informantů lze zařadit naslouchání, vcítění se do osoby či do případu apod.

Závěrem lze konstatovat, že PMS ČR má jasně definovanou metodiku, kterou se musí řídit každý pracovník, který s touto cílovou skupinou pracuje. Metodika udává pracovníkům PMS ČR povinnosti, které musí při práci s oběťmi plnit. Metodika stanovuje přesné kroky práce, které musí být splněny v každém případě práce s obětí. Tyto kroky musí být uvedeny v každém spisu, v případě, že přijde kontrola z vyšších míst, kontroluje naplnění těchto kroků.

Díky tomuto závěru považuji DC 2 za naplněný.

Třetím a posledním dílčím cílem jsem se snažila zjistit existenci spolupráce navazujících sociálních služeb v rámci pomoci obětem trestného činu a zjištění informovanosti občanů o možnosti poradenství poskytovaného PMS ČR. Informanti se v této části rozhovoru často shodovali. Shodně sdělovali, že pozice PMS ČR v multidisciplinárním týmu je velmi silná. Dle informantů je PMS ČR v pomoci zastřešující organizací, kde může cílová skupina oběti trestných činů nalézt pomoc ve svém existujícím trápení. Projekt PMS ČR „Proč zrovna já?“ dle informantů napomohl při vylepšování pomoci obětem. Velkým počinem bylo zřízení poraden pro oběti, neboť toto rozšířilo možnosti pomoci těmto osobám. V mých pozorovaných částech

Jihočeského soudního kraje je tato poradna jedinou možností, kam se mohou osoby obrátit pro zjištění potřebných informací. Do doby než se tato poradna zřídila, v daném okrese nebyla žádná poradna, kde by bylo možné získat informace. Na základě podkladů, které poradci shromažďují, se PMS ČR rozhodla po skončení projektu zřídit na každém středisku pozici probačního úředníka poradce pro oběti.

V rámci tohoto dílčího cíle jsem zjistila, že spolupráce OČTŘ a dalších institucí, tedy neziskových organizací, které v daném okrese existují je v Jihočeském soudním kraji na dobré úrovni. V případě, že by se rozšířila paleta neziskových organizací, které by lidem pomáhaly, pomoc obětem by byla na vyšší úrovni. V rámci rozhovorů s informanty se ukázalo, že spolupráce v rámci trestního řízení, ve kterém se objevuje oběť je na většině středisek dobrá. Informanti poukazovali na špatné zasíťování navazujícími organizacemi, které by mohly cílově skupině pomáhat.

V poslední části dílčího cíle jsem se snažila zaměřit na zjištění povědomosti občanů o poskytované službě PMS ČR – poradenství pro oběti trestných činů. Informanti se v odpovědích na tuto tazatelskou otázku shodli na tom, že povědomí občanů je solidní. Poukazovali však na to, že se pracovníci PMS ČR snaží povědomí občanů svého okresu informovat o poskytovaných službách, aby se povědomí více rozšířilo. Informanti sdělovali, že se snaží účastnit se každé propagační akce, která zviditelňuje sociální služby v daném okrese. Případně sami realizují školení, prezentace, dny otevřených dveří. Po těchto akcích se prokazatelně povědomí občanů o existenci samotné instituce a jí nabízené služby zvyšuje. Zvednutí povědomí je dle informantů běh na dlouhou trať.

Díky uvedeným zjištěním, považuji DC 3 za naplněný.

Tímto mohu konstatovat, že se mi pomocí postupného naplňování dílčích cílů podařilo naplnit hlavní cíl mé diplomové práce. Jak je výše uvedeno, hlavním cílem práce bylo zjištění postupu při práci s oběťmi a porovnání této práce v rámci jednotlivých středisek Probační a mediační služby ČR, Jihočeského soudního kraje. Myslím si, že cíl byl naplněn, jelikož jsem postup při práci s oběťmi zjistila a výše popsala. Postup pomoci oběti je jasně popsán v metodice PMS ČR. Ke každé osobě, která si o sobě myslí, že je obětí trestného činu, se musí přistupovat tak, jako by opravdu obětí trestného činu byla. V rámci práce s obětí se musí takového osobě ponechat prostor pro vyjádření svých pocitů, obav a přání. Po vyslechnutí takovéto osoby se pak příslušný pracovník rozhoduje, jak osobě dále pomoci. Každá osoba má

taková práva, která jsou jasně stanovená v zákoně o obětech trestných činů. Porovnání konkrétní práce s oběťmi se mi podařilo zobrazit v části popisu a interpretaci dat.

V rámci této části diplomové práce bych měla dále porovnat zjištění teoretické části a výzkumné části diplomové práce. Při zamyšlení zjišťuji, že informace zjištěné při zpracovávání teoretické části se v rámci výzkumné části postupně doplnili o zkušenosti pracovníků, kteří s cílovou skupinou dennodenně pracují. Teoretické znalosti se dobře v knihách čtou, realitu si ovšem z těchto zdrojů lze velmi těžko představit. Pro reálné zjištění situace je velmi dobré se dostat do praxe, kde se může člověk dozvědět i takové věci, které se v knihách jen těžko hledají.

Závěr

Teoretická část diplomové práce je rozdělena na tři velké kapitoly. První kapitola je zaměřena na vymezení samotného pojmu oběť trestného činu. Kapitola zahrnuje porovnání pojmu oběť a poškozený, zároveň jsem v této kapitole rozebrala stěžejní zákon č. 45/2013 sb. o obětech trestných činů. Tato zákonná norma stanovuje přesnou definici pojmu oběť a dále stanovuje přesná práva a povinnosti. Tato norma byla v nedávné době novelizována, snažila jsem se shrnout novinky, které byly novelou stanoveny. Snažila jsem se zmínit i metodické příručky PMS ČR, které jsou používány při práci s touto cílovou skupinou. V závěru kapitoly jsem zmínila postavení oběti.

Druhá kapitola práce se zaměřila na formy pomoci, kterými se dá s cílovou skupinou pracovat. Zmínila jsem laickou i odbornou pomoc. Odbornou pomoc jsem dále zaměřila na konkrétní formu pomoci a to poradenství. Samotné poradenství jsem se snažila rozebrat z mnoha úhlů pohledu. Dále jsem se zaměřila v této kapitole na subjekty, které mohou cílové skupině poskytnout pomoc formou poradenství. Zmínila jsem i registr poskytovatelů pomoci, který je zřízen zákonem č. 45/2013 sb. o obětech trestných činů. Zároveň jsem narazila i na konkrétní subjekty, tj. organizace, které poskytují poradenství obětem trestných činů.

Následně jsem na tuto kapitolu navázala třetí a poslední teoretickou kapitolou. Tato kapitola je zaměřena přímo na organizaci Probační a mediační služba ČR. Kapitola rozebírá teoretické poznatky o této organizaci. Zaměřila jsem se na komplexní zobrazení této instituce a to, aby bylo jasné, že se tato organizace zaměřuje, jak na pachatele trestných činů, tak i na oběti trestných činů. Zmínila jsem hlavní cíle organizace a také činnosti, kterými se organizace zabývá. V závěru této poslední teoretické kapitoly jsem zmínila i konkrétní projekt „Proč zrovna já?“, který je zaměřený na pomoc obětem trestných činů. Tento projekt je dle mého názoru stěžejní pro celou práci, neboť je zaměřen na vybranou cílovou skupinu.

V následující kapitole, která již je zaměřená na výzkumnou část, je zmíněn popis realizovaného výzkumu. Je zde stanoven hlavní výzkumný cíl, který má za úkol: „Zjištění postupu při práci s oběťmi a porovnání této práce v rámci jednotlivých středisek Probační a mediační služby Jihočeského soudního kraje“ Z realizovaného výzkumu a následného zpracování získaných dat si myslím, že jsem hlavní cíl práce naplnila, jelikož jsem zjistila a snažila jsem se i porovnat práci pracovníků PMS ČR

s oběťmi trestných činů v rámci Jihočeského soudního kraje. Stanovené dílčí cíle jsem svými tazatelskými otázkami rovněž naplnila.

Realizovaný kvalitativní výzkum shledávám jako vyhovující. Polostrukturované rozhovory s odborníky považuji vzhledem k naplnění dílčích cílů za ideální. Stanovený typ rozhovoru mi umožnil doptat se na detaily, které mi nebyly jasné. Díky tomuto jsem předešla případnému nedorozumění a možnému zkreslení při závěrečném zpracování získaných dat.

Při porovnání teoretické části a výzkumné části docházím k závěru, že zjištěné poznatky se většinou shodují, ale s malými rozdíly v tom, že probační úředníci k obětem přistupují v jiném úhlu než pracovníci poradci pro oběti trestných činů, kteří pracují na základě projektu Proč zrovna já?. Při realizaci výzkumu jsem se dozvěděla mnoho zajímavých informací, které v dostupné literatuře nelze nalézt. V dostupné literatuře se těžko najde konkrétní praktické rady, jak s touto cílovou skupinou pracovat. Na druhé straně lze konstatovat, že minimální dostupná literatura k této problematice je velmi kvalitní obraz pro získání základních informací.

Všichni informanti se shodli na tom, že zákonná norma je pro poznání problematiky dobrý zdroj, který je pracovníky chválen. Kvalitní zjištění je, že k obětem se přistupuje jednotvárným způsobem, tedy není možné, aby člověk získal pomoc jinou v Pelhřimově a jinou v Českých Budějovicích. Je jasné, že navazují služby, jsou jiné tam či onam, ale systém a postup při pomoci obětem je vždy stejný. Zajímavým a novým poznatkem je zjištění, že práce s oběťmi je stále aktuální. Pracovníci PMS ČR se shodují na tom, že spolupráce s oběťmi trestných činů se stále rozšiřuje. Největší a nejlepší novinkou je, že se podařilo zapracovat do akčního plánu celé organizace zajištění pracovní pozice probační úředník poradce, který bude mít více pravomocí a práce s oběťmi bude tedy mnohem jednodušší a komplexnější.

Přínos práce pro praxi s touto cílovou skupinou je zjištění, že práce s oběťmi trestných činů je kvalitně nastavena a všemi pracovníky dodržována. Každé středisko má k dispozici jasně zpracovanou metodiku, kterou se řídí při práci s oběťmi trestných činů. Člověk si především musí uvědomit, že každý případ je individuální. Dále by bylo dobré zapracovat na zlepšení informovanosti občanů o této organizaci, a dále aby neměli obavy ji v podobných případech vyhledat a navštívit.

Diplomová práce může přispět samotné instituci Probační a mediační služby ČR a samotným poradcům pro oběti trestných činů, kteří mají minimální písemnou oporu, o kterou se mohou opřít. Z práce vychází pozitivní sdělení, že nastavený postup práce

s oběťmi je kvalitní, a tudíž i přínosný. V práci se mohou pracovníci dále opřít o teoretické poznatky a také o praktické rady jiných pracovníků, kteří se na výzkumné části podíleli. Za přínos práce lze považovat skutečnost, že si čtenář práce může představit, jaký postup na osoby, které se stanou obětí, čeká. Přínosem práce lze dále konstatovat, sjednocení důležitých informací z různé literatury v jeden celek.

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 Tři hlavní oblasti zákona č. 45/2013 sb.	17
Obrázek č. 2 Rozdělení práv oběti, č. 45/2013 sb.	23
Obrázek č. 3 Příklad možného složení multidisciplinárního týmu pro oběti	34

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Transformační tabulka.....	47
Tabulka č. 2 Informanti výzkumu	50
Tabulka č. 3 Pracovní zkušenosti informantů	54
Tabulka č. 4 Názory na zákon č. 45/2013 sb. o obětech trestných činů	55
Tabulka č. 5 Názory na zákon a novelu ve vztahu k práci informantů	56
Tabulka č. 6 Podíl práce s oběťmi.....	58
Tabulka č. 7 Existence jasně stanovené metodiky.	59
Tabulka č. 8 Hodnocení spolupráce s ostatními organizacemi	62
Tabulka č. 9 Kvalita zasíťování navazujícími organizacemi	62
Tabulka č. 10 Povědomí občanů o nabízené pomoci	63

Použité zdroje

Monografie

1. BURGESS, Ann Wolbert., Cheryl. REGEHR a Albert R. ROBERTS. *Victimology: theories and applications*. 2nd ed. Boston, Mass.: Jones & Bartlett Learning, c2013. ISBN 978-1449684938.
2. ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.
3. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktologie pro forenzní praxi*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0582-1.
4. DAIGLE, L. E. *Victimology. A Text/Reader*. SAGE Publications, 2012. ISBN 978-1412987325.
5. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.
6. GRIVNA, Tomáš a Helena VÁLKOVÁ. Postavení a práva obětí trestných činů po novele č. 56/2017 sb. s účinností k 1. 4. 2017. *Trestněprávní revue: Odborný recenzovaný časopis pro trestní právo*. Praha, 2017, (9), 195-205. ISSN 1213-5313.
7. HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana. *Pedagogicko-psychologické poradenství I: vybrané problémy*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-729-0215-6.
8. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-802-6202-196.
9. HOLCR, Květoň. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2009. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-27-1.
10. JELÍNEK, Jiří. *Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou*. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. Komentátor. ISBN 978-80-7502-016-1.
11. JELÍNEK, Jiří a Tomáš GRIVNA. *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. Praha: Leges, 2012. Teoretik. ISBN 978-80-87576-39-7.
12. JELÍNEK, Jiří a Vladimír PELC. Zákon o obětech trestných činů – jeho nedostatky a možnosti řešení. *Bulletin advokacie*. 2015, roč. 23, č. 11, s. 19–23. ISSN 1210-6348.

13. JÍLOVEC, Michal a Vítězslav KOZÁK. Nad plánovanou novelou zákona o obětech trestných činů. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno, 2016, **24**(1), 71-78. ISSN 1805-2789.
14. KVĚTENSKÁ, Daniela. Pomoc obětem mravnostních a násilných trestných činů v praxi. In: *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. Praha: Leges, 2012, s. 130-139. Teoretik. ISBN 978-80-87576-39-7.
15. KVĚTENSKÁ, Daniela. Sekundární viktimizace. In: *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013, s. 357-359. ISBN 978-80-262-0366-7.
16. LÁSKOVÁ, Andrea. Definice a pojetí internetového poradenství. In: HORSKÁ, Bohuslava, LÁSKOVÁ, Andrea a Ladislav PTÁČEK. *Internet jako cesta pomoci: internetové poradenství pro pomáhající profese*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-034-6.
17. MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2. (a)
18. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0. (b)
19. MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0.
20. MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois, ed. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.
21. MIOVSKÝ, Michal. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1362-4.
22. NOVOSAD, Libor. *Základy speciálního poradenství: struktura a formy poradenské pomoci lidem se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-197-5.
23. SCHNEIDEROVÁ, Anna. *Základy poradenství: učební text pro distanční studium*. Vyd. 2. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. ISBN 978-80-7368-523-2.
24. ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.

25. VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-429-2.
26. VELIKOVSKÁ, Martina. *Psychologie obětí trestných činů: proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevence a vyrovnávání se s viktimizací, reálné případy z policejní praxe*. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4849-8.
27. ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4.

Zákonné normy

28. ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti. 1961. částka 66. s. 513-571. ISSN 0322-8037.
29. ČESKO. Zákon č. 257 ze dne ze dne 14. července 2000 o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra. 2000, částka 74. s. 3616-3621. ISSN 1211-1244.
30. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra. 2008, částka 11. s. 345-464. ISSN 1211-1244.
31. ČESKO. Zákon č. 45 ze dne 30. ledna 2013 o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra. 2013, částka 20. s. 322-352. ISSN 1211-1244.
32. ČESKO. Zákon č. 56 ze dne 19. ledna 2017 zákon, kterým se mění zákon č. 45/2013., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění zákona č. 77/2017 sb., a další související zákony, In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra. 2017, částka 20. s. 580-585.

Internetové zdroje

33. *Bílý kruh bezpečí: Pomoc obětem trestných činů v ČR* [online]. [cit. 2017-10-19]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>
34. *Hradec Králové, oficiální stránky statutárního města* [online]. [cit. 2017-10-19]. Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/hradec-kralove/co-delat-kdyz-obet-trestneho-cinu>
35. *Justice.cz: Registr poskytovatelů pomoci obětem trestných činů* [online]. [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6115&d=330753>
36. KVĚTENSKÁ, Daniela. Co potřebují oběti trestných činů? *www.socialniprace.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-01-25]. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/zpravy.php?oblast=1&clanek=910>
37. *Liga lidských práv* [online]. [cit. 2017-10-19]. Dostupné z: <http://llp.cz/o-nas/kdo-jsme/>
38. *Probační a mediační služba: Projekty: Proč zrovna já II?* [online]. [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/proc-zrovna-ja-ii/>
39. *Sociální práce: Služby pro oběti trestných činů v ČR* [online]. [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/zpravy.php?oblast=2&clanek=212>
40. *Sociální práce: Analýza potřebnosti projektu „Proč zrovna já? II“* [online]. [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/zpravy.php?oblast=1&clanek=913>

Metodické příručky (interní dokumenty PMS ČR)

41. *Metodická příručka – sborník metodik projektu „Proč zrovna já?“*. 84 s. Interní materiál získaný od poradce pro oběti trestných činů 2. 5. 2018
42. *Průvodce pro oběti trestných činů*. Praha: Probační a mediační služba, 2010 (informační leták)
43. *Průvodce pro poradce – Práce s oběťmi trestných činů*. Metodický materiál zpracovaný v rámci projektu „Restorativní justice – podpora a poradenství obětem trestných činů“. Praha: Probační a mediační služba, Asociace občanských poraden, London Probation Trust, program EU Criminal Justice, 2011.

Seznam příloh

Příloha 1 – Rozhovor (poradce pro oběti trestných činů)

Příloha 2 – Rozhovor (probační úředník)

Příloha 1 – Rozhovor (poradce pro oběti trestných činů)

Rozhovor – informant č. 2

1. **Pohlaví informanta** – žena

2. **Pracoviště (probační úředník, poradce pro oběti)** – pracuji, jako poradce pro oběti v rámci projektu Proč zrovna já? II.

3. Jaké jsou Vaše pracovní zkušenosti při práci s oběťmi?

- Pracuji pro PMS ČR třetím rokem. První rok jsem nastoupila na místo asistentky, toto místo jsem získala přes úřad práce, kam jsem se zaregistrovala ihned po ukončení vysoké školy a přestěhování se z Prahy zpět do Pelhřimova. Pracovní místa jsou na vysočině velmi omezená, proto jsem byla ráda za tuto příležitost.
- Pracuji na omezený úvazek, neboť pracovní místo je v rámci projektu „Proč zrovna já II“ je stanovené do roku 2020 -> pracuji zároveň i v Humpolci, neboť poptávka je velká a poradců je málo.
- Na otázku, proč jsem byla ráda za práci na PMS můžu odpovědět pouze to, že již na střední škole na mě pracovníci probační a mediační služby udělali dojem, neboť u nás na škole měli přednášku a mě se jejich práce velmi zalíbila. Od té doby jsem chtěla pracovat také s pachateli či oběťmi trestných činů.

4. Jaký názor máte na z. č. 45/2013 sb. a jeho pozdější novelu? Je tento zákon důležitý pro práci s obětí?

- Zákon je velmi důležitý, protože se člověk má o co opřít, nedokážu si představit práci, při které bych neměla možnost se opřít o své argumenty
- Klienti většinou chodí s tím, že nevědí, na co mají nárok a na co ne (zákon přesně vymezuje jejich práva, a proto přesně vím, s čím mohu pomoci a s čím ne)
- Zákon je nyní dobře stavěný, není omezující a dává pracovníkům volnost při práci (nestanovuje jim přesně postupy, které musí dodržet -> dává mustr, kterého se mohou držet)
- Novela zákona je dobrá v tom, že zvětšuje skupinu zvláště zranitelných obětí (nyní mezi ně mohu počítat i seniory, kteří nebyli dříve nikde uvedeni)

5. Jak zákon a jeho novelu hodnotíte ve vztahu k Vaší práci s oběťmi? Řídíte se také jinými normami?

- Zákon při své práci používám jako pomůcku při prezentaci naší práce (v případě, že mám možnost prezentovat náš projekt, opírám se o zákon)
- Při práci zákon nemusím zdůrazňovat osoby, které se přijdou poradit, nepotřebují vědět, že toto a toto je dané v zákoně, lidé chtějí přetlumočené informace (většina lidí zákonům moc nerozumí a spíše jim zákony komplikují život)
- Při mé práci se neřídím pouze zákonem 45/2013, ale musím znát především správní právo (lhůty, opravné prostředky atd.), dále také trestní zákoník, trestní řád a poslední dobou se mi zde objevují matky, které nechtějí své expartnery tahat po soudech a chtějí se zeptat, jak funguje vymáhání výživného, takže poslední dobou studuji i rodinné právo

6. Jaký podíl Vaší práce zabírá práce s obětí trestného činu?

- Mohu říci, že má práce je zaměřená pouze na oběti trestných činů, pracuji jako poradce pro oběti, takže jinou práci ani nestíhám
- Klientela je velmi různorodá, a to od mladistvých, kteří se stali obětí šikany, kyberšikany přes matky, které nechtějí dávat své expartnery k soudu kvůli výživnému až po seniory, kteří se stávají oběťmi majetkových podvodníků, či si chodí postěžovat na své příbuzné, kteří za nimi nechodí na návštěvy.
- Ještě můžeme shrnout cílovou skupinu, která za mnou dochází:
  - o Mladí (oběti šikany)
  - o Maminky (otcové neplatí výživné)
  - o Ženy (které jsou oběti domácího násilí – dobrá spolupráce s intervenčním centrem Jihlava, které je ochotné i dojet do Pelhřimova)
  - o Sousedské vztahy

7. Jak se s obětí pracuje, existují metody, jak těmto osobám pomoci? Existují předepsané metody či máte předepsanou metodiku, jak s oběťmi pracovat?

- Velmi dobrá metoda projektu práce s oběťmi TČ je oddělení pracovišť, jsem moc ráda, že se dal dohromady tento projekt, neboť do té doby, než se schválil projekt poradenství pro oběti bylo prováděno přímo na středisku PMS. Je tedy zřejmé, že osoby této služby moc nevyužívali. Představte si, že hledáte pomoc

u pracovníků na místě, kde můžete na pachatele TČ narazit. Nyní, kdy má kancelář, jak vidíte je v jiném místě než středisko PMS, je práce snadnější, osoby proto pomoc vyhledávají více a více.

- Technika – Profesionální rozhovor s poradcem

8. Jakou pozici má Probační a mediační služba ČR v pomoci obětem trestných činů? Máte možnost spolupracovat s jinými organizacemi?

- Poradna zřízená Probační a mediační službou – projektem Proč zrovna já II je velmi často jednorázová pomoc lidem, kteří si neví rady s tím, že se jim cokoli stalo.
- Dále osoby chodí optat se, jaký bude průběh, když podají trestní oznámení, co bude muset před soudem říkat, či jak postupovat v případě, že je Policie ČR neseznámila s postupem či s jejich právy. Velmi často lidé chodí s tím, že nevědí, kam se mají obrátit s možností náhrady škody.
- Velmi často tak jedním s pojišťovnami, státním zastupitelstvím, Policií ČR, MěÚ, OSPOD, charitou. Jsem ráda, že se všemi je velmi dobrá spolupráce. V případě, že potřebuji zjistit informace o dané problematice, není problém, abych tyto informace získala.
- Často se lidé bojí chodit na soud, má práce spočívá také v tom, že lidem pomohu zvednout sebevědomí a mohu je doprovodit na soud. Zdejší soud je velmi dobrý, mohu chodit na jednání, a to z titulu pracovníka PMS ČR. Tímto si mohu pochválit i spolupráci se zdejším soudem.
- Policie ČR se již naučila osoby, které jsou zainteresovány do jakéhokoliv TČ, posílat je ke mně, aby získali oporu či radu.

9. Je Váš okres dobře zasít'ovaný navazujícími organizacemi, na které byste mohl/a oběť odkázat pro získání odbornější pomoci?

- Dle mého názoru je Pelhřimovský okres silně nezajištěn pomáhajícími organizacemi. Z poraden pro oběti jsem v celém okresu samotná. Jediné, co zde existuje je oblastní charita, která zřizuje občanskou poradnu (která je však spíše zaměřená na rodinu či partnerské vztahy, dluhové poradenství), ovšem i za tuto organizaci jsem ráda. V případě složitějšího problému mohu osobu-oběť odkázat na tuto organizaci. Dále velmi dobře funguje zdejší sociální odbor na MěÚ (OSPOD je velmi ochotný s pomocí poradenství).

- Bylo by dobré, kdyby ve zdejším okrese vznikly další organizace, které by osobám, které se staly obětí, mohly pomoci.

10. Jaké je povědomí občanů Vašeho regionu a Vámi nabízené pomoci?

- v našem okrese je nynější povědomost o možnosti mé pomoci velmi malá, proto se snažím zúčastňovat se veškerých propagačních situací. Nedávno bylo zde na náměstí představení sociálních služeb, na kterém jsem měla možnost být. Lidé se chodili zeptat, jak dlouho zde tuto činnost provádím, neboť o tom nemají vůbec potuchy. Dále se snažím v každé organizaci, kde mi to dovolí udělat přednášku o existenci pomoci těmto osobám (myslím tím oběti), již jsem byla v domově pro seniory zde v okrese, dále v domově pro osoby se zdravotním postižením, dokonce jsem byla i na městském úřadě, kde jsem školila pracovníky v sociálních službách o možnosti pomoci obětem trestných činů. Poslední dobou osoby, které se na mě obrátí, mi sdělují, že se o mé pomoci dozvěděli od kamaráda, nebo o mně někde slyšeli. Tato skutečnost mě těší, že se poslední dobou začíná povědomost lidí zvedat.

Příloha 2 – Rozhovor (probační úředník)

Rozhovor – informant č. 3

1. Pohlaví informanta – žena

2. Pracoviště (probační úředník, poradce pro oběti) – pracuji jako probační úředník již 10 let, jsem vedoucím střediska a zároveň jsem probační úředník zodpovědný za práci s oběťmi.

3. Jaké jsou Vaše pracovní zkušenosti při práci s oběťmi?

- Mé zkušenosti jsou dlouhodobé, pracuji s oběťmi již dlouho. S oběťmi pracuji z pověření trestního zákoníku. Pracuji jak s oběťmi majetkových trestných činů, násilných (napadení apod.), nejčastěji však pracuji s oběťmi dopravních nehod.

4. Jaký názor máte na z. č. 45/2013 sb. a jeho pozdější novelu? Je tento zákon důležitý pro práci s obětí?

- Zákon je pro naši práci důležitou součástí v době, kdy byl zákon přijat, musel být začleněn do metodiky jak v naší organizaci, tak Policie a další orgány činné v trestním řízení museli tento zákon zpracovat do své práce. Pro práci je tento zákon velmi důležitý, neboť se má člověk kde opřít o svá tvrzení.

5. Jak zákon a jeho novelu hodnotíte ve vztahu k Vaší práci s oběťmi? Řídíte se také jinými normami?

- Novela zákona je dle mého pouhé slovíčkaření, žádné zásadní změny novela nepřinesla. Konkrétněji stanovila pojem zvláště zranitelné oběti, jinak nevidím v novele větší rozdíl.

6. Jaký podíl Vaší práce zabírá práce s obětí trestného činu?

- Na tuto odpověď je velmi obsáhlá odpověď, neboť záleží, z jakého úhlu se na oběť podíváme. V případě, že bychom chtěli pojmut případy, kdy se k nám oběť obrátí sama bez nějakého doporučení, můžeme tyto případy počítat v jednotkách. Jinak většina obětí se na nás obrátí z důvodu, že je na nás obrátí Policie případně soud. Nejčastěji s oběťmi pracujeme v přípravném řízení, kdy jsme od soudu pověřeni vyzkoušet smírné řešení v podobě mediace. Také

pracujeme s oběťmi po dopravních nehodách, kdy si lidé nevědí rady s pojišťovny. V tomto případě se dá říci, že poměr práce s obětí a pachatele je 50:50.

7. Jak se s obětí pracuje, existují metody, jak těmto osobám pomoci? Existují předepsané metody či máte předepsanou metodiku, jak s oběťmi pracovat?

- PMS má jasně stanovenou celorepublikovou metodiku. Tato metodika udává pracovníkům povinnosti, které musí při práci s oběťmi splnit. Je jasně stanovený postup práce s těmito klienty. V případě, že přijde kontrola s vyšších míst kontroluje spis, zda obsahuje vše, co dle metodiky má obsahovat.

8. Jakou pozici má Probační a mediační služba ČR v pomoci obětem trestných činů? Máte možnost spolupracovat s jinými organizacemi?

- My (myšleno, jako probační úředníci) pracujeme s oběťmi z moci úřední, můžeme si vyžadovat spolupráci z tohoto titulu a všichni jsou povinni nám odpovědět. My jsme úřední osoby, které musí ostatní brát za partnery.
- Máme také externí poradny, které jsou nyní financovány z projektu „Proč zrovna já II?“. Tyto poradny fungují na principu neziskové organizace. Přijímají veškeré klienty, kteří si o sobě myslí, že jsou oběťmi. K nám se již dostanou osoby, které jsou prokazatelně obětí konkrétního trestného činu.
- Díky akčnímu plánu organizace PMS bude od roku 2021 na každém středisku specializovaný „poradce pro oběti“, který bude mít stejné pravomoci jako probační úředník. Do této doby pracovníci na poradnách mohou dávat rady na základní úrovni, nemají však možnost, aby vyžadovali spolupráci či vyjádření jakékoliv úřední osoby.
- Spolupráce s Policií ČR, soudem, okresním státním zastupitelstvím je dle mého názoru nadstandardní. Jsem moc ráda, že to mezi námi tedy takto funguje, práce je hned lehčí a radostnější.

9. Je Váš okres dobře zasíťovaný navazujícími organizacemi, na které byste mohl/a oběť odkázat pro získání odbornější pomoci?

- Tento okres je, pokud to mohu říci, mizerně zasíťovaný. Máme zde jednu občanskou poradnu, psychocentrum. Pro oběti je však nutná pomoc odborníků, kteří pracují např. v Bílém kruhu bezpečí, který je od nás 30 km vzdálený.

10. Jaké je povědomí občanů Vašeho regionu a Vámi nabízené pomoci?

- Jak asi víte, mnoho lidí neví, že ani existujeme. V případě, že se člověk zeptá, zda nás znají, většinou odpovídají negativně. Snažíme se propagovat, co to jde. Ovšem povědomí lidí se zvedá velmi pomalu.